

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2016

NIKA HRANJEC

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO

DIPLOMSKO DELO

Feminizacija revščine

Študijski program:
SOCIOLOGIJA
Dvodisciplinarni program 1. stopnje

Mentorica: red. prof. dr. Ksenija Vidmar Horvat

LJUBLJANA, 2016

NIKA HRANJEC

Zahvaljujem se svoji mentorici prof. dr. Kseniji Vidmar Horvat za vse napotke in pomoč pri izdelovanju diplomske naloge.

Zahvalila bi se tudi svoji družini za vso podporo, ki so mi jo nudili v času študija.

Nenazadnje pa se zahvaljujem vsem mojim intervjuvankam, ki so prijazno sprejele mojo prošnjo za opravljanje intervjuja, saj brez njih moja diplomska naloga ne bi bila izvedljiva.

Kazalo vsebine

1. Uvod	1
2. Kaj je revščina	2
2.1. Absolutna revščina.....	3
2.2. Relativna revščina.....	4
2.3. Individualna gospodinjska revščina.....	4
2.4. Subjektivna revščina.....	5
3. Ženske in revščina	6
3.1. Kako je prišlo do večjega porasta ženske revščine.....	6
4. Metodologija	10
4.1. Vzorec.....	10
4.2. Metoda raziskovanja.....	11
4.3. Potek zbiranja podatkov	11
5. Praktični del	13
5.1. Samoevalvacija revščine.....	13
5.2. Kaj je revščina	14
5.3. Zaposlovanje žensk.....	16
5.4. Revščina danes, pred gospodarsko krizo in v času Jugoslavije.....	18
5.5. Razmerje med moškimi in ženskami v plačanem delu.....	20
6. Zaključek	22
7. Literatura in viri	23
Povzetek	25
Abstract	25
Priloge	27
Priloga A – Intervju Tina.....	27
Priloga B – Intervju Klara.....	30
Priloga C – Intervju Jasna.....	34
Priloga D – Intervju Majda	37
Priloga E – Intervju Branka	42
Priloga F – Intervju Zala.....	44

1. Uvod

Revščina je eden izmed večjih problemov človeštva, obstaja že od nekdanj in ga ni mogoče izkoreniniti. V zadnjem času pa se vedno bolj pojavlja tudi problem feminizacije revščine. Izpostavljajo se dejstva, da je prisotnih več revnih žensk zaradi neenakopravnosti na delovnem področju, a to zagotovo ni edini razlog za feminizacijo revščine.

Najprej je potrebno razložiti, kaj je feminizacija revščine ter kako in zakaj je do tega prišlo. Raziskovanja problema sem se lotila s kvalitativnimi intervjuji. Za to metodo sem se odločila, ker se mi zdi, da lahko le s poglobljenimi intervjuji globlje razumemo feminizacijo revščine.

Zastavila sem si tri teze, ki sem jih potrdila ali ovrgla skozi analizo intervjujev:

- vsota denarja, ki jo ljudje potrebujejo, da ne živijo pod pragom revščine se razlikuje glede na razred, dohodek in navade, ki jih imajo posameznice;
- večina intervjuvank sebe ne bo definirala kot revne, čeprav njen dohodek jasno označuje, da živijo na pragu revščine;
- ženske so bolj podvržene revščini zaradi slabšega položaja na delovnem mestu in stereotipnega dojetanja ženskih vlog in posledično trpijo za višjo stopnjo brezposelnosti.

Ko sem začela z raziskovanjem, sem se osredotočila zgolj na intervjuje žensk, ki so brezposelne, saj menim, da je to glavni razlog za feminizacijo revščine. Hkrati sem želela izvedeti tudi, kako zaposlene ženske, ki prejemajo več kot le minimalno plačo, gledajo na feminizacijo revščine.

2. Kaj je revščina

Revščina se je pojavljala v preteklosti in se pojavlja še danes. A se kljub temu merila revščine spreminjajo skozi čas. To, kar je bilo včeraj razkošje, je lahko danes prag revščine. Zaradi tega se pojavi vprašanje, kdaj je kdo reven in na kakšen način je reven. Nekateri raziskovalci so opazili pojav »začaranega kroga« revščine, kjer je zelo verjetno, da bodo otroci staršev nižjega socialnega izvora tudi sami slabše izobraženi, zaradi česar bodo opravljali nižje kvalificirana in slabše plačana dela, njihov življenjski standard bo zato praviloma nižji. Vse to nam pokaže, da lahko obstaja še tako dobra socialna politika zoper revščine, a je vseeno brez večje moči. (po Novak, 1994: 1–2)

Revščina se torej navezuje na neko nezaželeno stanje, v katerem se znajde posameznik, posameznica ali skupina ljudi. Ker je revščina stalen, a spremenljiv pojav, obstaja več vidikov merjenja revščine. Osredotočila se bom na tiste, ki so za moje raziskovanje pomembni, in sicer: absolutna revščina, relativna revščina, individualna in gospodinjstva revščina. (po Haralambos in Holborn, 2005: 132)

Še leta 2009 se je zdelo, da je revščina v Evropi za vselej presežena. Mislili smo, da bo s splošnim napredkom, tudi drugod po svetu, revščine vse manj. A videli smo, da se je zgodilo ravno obratno. V Afriki se je med letoma 1981 in 2001 število revnih kar podvojilo, a nič boljši položaj ni v razvitih državah, v ZDA je pod mejo revščine na primer kar 36 milijonov ljudi, v Evropski Uniji pa kar 85 milijonov. (po Knep, 2013: 5)

Po podatkih iz Statističnega urada Republike Slovenije za leto 2015 je bila stopnja tveganja revščine 14,3-odstotna. To pomeni, da je v Sloveniji živelo pod pragom tveganja revščine približno 287.000 oseb. (po Statistični urad RS, <http://www.stat.si/StatWeb/prikazinovico?id=6070&idp=10&headerbar=8>)

Stopnja tveganja revščine je po podatkih iz Eurostata v letih 2011, 2012 in 2013 ostala skoraj nespremenjena. Zmanjšala se je s 16,9 % na 16,7 %. Med letoma 2013 in 2014 pa se je povečala, dosegla je 17,2 %.

Vseeno se pojavljajo velike razlike v procentih tveganja revščine med državami članicami Evropske Unije. V Romuniji (25,4 %), Španiji (22,2 %), Grčiji (22,1 %), Bolgariji (21,8 %), Estoniji (21,8 %) in Latviji (21,2 %), je po ocenah revščina grozila vsaj petini prebivalstva. Enako velja za Srbijo (25,4 %) in Makedonijo (22,1 %). Med državami članicami sta imeli Nizozemska (11,6 %) in Češka (9,7 %) najmanjši delež oseb, ki jim je grozila revščina, o razmeroma majhnem deležu prebivalstva, sta poročali tudi Norveška (10,9 %) in Islandija

(7,9 %). (po Eurostat Statistics Explained, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Income_distribution_statistics/sl)

2.1. Absolutna revščina

Po definiciji absolutne revščine, je revna tista oseba, ki nima zagotovljenih osnovnih človekovih potreb. Med tovrstne potrebe štejemo: potrebo po prehrani, merjeno s količino zaužitih kalorij in proteinov, potrebo po bivališču, merjeno s kakovostjo stanovanja in stopnjo njegove zasedenosti, ter potrebo po zdravju, merjeno s stopnjo otroške smrtnosti in kakovostjo razpoložljivih zdravstvenih kapacitet. (po Haralambos in Holborn, 2005: 133) Zagovorniki tega pristopa so bili deležni kritike, da so vse človekove in človeške potrebe zelo relativne po svoji naravi, ter se spreminjajo v času in prostoru.

Eden bolj znanih zagovornikov teorije absolutne revščine je Seebom Rowntree iz Velike Britanije. V svoji raziskavi iz leta 1899 je ugotovil, kakšen naj bi bil minimalni strošek prehrane na osebo, s pomočjo prehrabnih potreb povprečnega člana družine in nutricionista Atwaterja. Tako je Rowntree revščino definiral kot minimalno vsoto denarja, s katero se lahko zagotovijo osnovne fizične potrebe. To je eksistenčni minimum, ki se ga izračuna na osnovi potrebne hrane za preživetje. (po Novak, 1994: 24) Primarna revščina delavskega sloja se je v letih od 1899 do 1935 v Yorku zmanjšala za dobrih 9 odstotkov. Rowntree je raziskavo ponovil še enkrat, leta 1950. Po teh podatkih je bilo le še 1,5 odstotka revnih v delavskem razredu v Yorku. (po Novak, 1994: 24)

Svoj prispevek k teoriji absolutne revščine je dodala tudi Molly Orchansky. Ugotovila je, da povprečna družina približno tretjino družinskega finančnega proračuna porabi za hrano, zato je meja revščine, ki je konec šestdesetih let dvajsetega stoletja postala tudi uradna meja revščine v Združenih državah Amerike, določila s trikratnim produktom stroškov predvidenih za hrano. Pri oblikovanju meje revščine je bila upoštevana velikost družine, število otrok, spol in starost nosilca družine ter kmečko ali nekmečko poreklo. (po Novak, 1994: 25)

Teorija absolutne revščine se tako nanaša na osnovne človekove potrebe, ne glede na čas, okolje in kraj, v katerem se posameznik ali družina nahajata. Ravno zaradi tega je teorija nezadostna in pomanjkljiva, saj nimajo vsi ljudje in družine v različnem časovnem in krajevnem okolju istih potreb oziroma standardov.

2.2. Relativna revščina

Relativni pristop merjenja revščine opredeli revščino in meri revščino v okviru standardov, ki so značilni za določen čas in kraj. Zaradi hitro spreminjajočega sveta se bo tudi definicija revščine izredno hitro spreminjala glede na relativno merjenje in pristope revščine. (po Haralambos in Holborn, 2005: 137) Ljudje so po tem pristopu revni glede na možnosti, udobje in samospoštovanje, ki se v določeni družbi pojmuje kot normalno. (po Novak, 1994: 27)

Najbolj odmeven zagovornik teorije relativnega pristopa je bil Peter Townsend, ki je zagovarjal razlago revščine kot relativne deprivacije. Poudarjal je, da bi morala biti revščina definirana v odnosu do standardov določene družbe v določenem času. Pravi pa tudi, da revščina ni le pomanjkanje materialnih dobrin. Zagovarja trditev, da je družba tista, ki določa človekove potrebe. Kot primer je podal pitje čaja v Veliki Britaniji, od članov britanske družbe se pričakuje, da bodo doma imeli čaj, ki ga bodo lahko ponudili tudi gostom. Tako si britanski delavci ne predstavljajo svojega dopoldanskega odmora brez tradicionalnega čaja. (po Haralambos in Holborn, 2005: 137–138)

Schiller pravi, da so ljudje revni, če so njihovi prihodki manjši, kot so povprečni dohodki med populacijo. Posameznik ali družina je tako revna, če prejema manj kot polovico povprečnega dohodka celotne populacije v neki državi. Revščina se tako odraža v nizkem dohodku nasproti celotne razporeditve in distribucije dohodkov. S tega vidika bo revščina obstajala tako dolgo, kot bo obstajala neenaka razporeditev dohodka. (po Schiller, 1998: 15–16)

Moderna družba je dokaz izredno hitrega spreminjanja možnosti zadovoljevanja potreb in pričakovanih standardov, razkošje postaja udobje in tako udobje postaja potreba, tako je prav potrošništvo razsežnost, ki enoti različne družbe. Pri merjenju revščine se zato v neki državi najbolj pogosto uporablja ravno delež dohodka, ki naj bi omogočal družbeno sprejemljiv način življenja. Uradne statistike računajo mejo revščine kot odstotek mediane dohodka v družbi (40 %, 50 % ali 60 %). (po Zveza društev upokojencev Slovenije, http://www.zdus-zveza.si/docs/VSEBINESTAR.%20IN%20SOC.%20POLO%C5%BDAJ/Druzbene_razlicnosti_in_neenakosti.pdf)

2.3. Individualna in gospodinjska revščina

Michael Haralambos in Martin Holborn v svojem učbeniku *Sociologija: Teme in pogledi* govorita tudi o individualni in gospodinjski revščini, ki sta dva nasprotujoča si pojma.

Individualna revščina se meri glede na posameznika, gospodinjska pa na celotno družino ali gospodinjstvo. A vseeno se individualna revščina razlikuje od subjektivne revščine. Zagovorniki subjektivnega merjenja revščine poskušajo zapolniti praznino, ki je ne relativni ne absolutni vidik merjenja revščine nista poudarjala, to je posameznikovo dojetje revščine. (po Novak, 1994: 28)

Absolutni in relativni vidik merjenja revščine ne posvečata pozornosti revnim ženskam, ki jih je v povprečju več kot moških.

2.4. Subjektivna revščina

Subjektivna revščina temelji na dejstvu, ali posamezniki sami sebe razumejo kot revne ali ne. Kaj za posameznike pomeni revščina? Subjektivni pristop merjenja revščine se izvaja z anketami ali osebnimi pogovori s posamezniki, ki po objektivnih merilih kažejo možnost prikrajšanja. Pričakovano bi bilo, da bosta relativna in subjektivna revščina sovpadali.

Ali definicija revščine sovpada z definicijami, ki jih srečamo v literaturi? Subjektivni vidik revščine je zelo zanimiv, saj lahko le tako vidimo, kaj za prebivalce neke države pomeni biti reven ter kaj je po njihovem mnenju glavni povzročitelj stanja, v katerem živijo.

Subjektivno merjenje revščine temelji na mnenju posameznikov o njihovem dohodku in izdatkih, temelji na osebnem dojetanju dohodkovnega položaja posameznika ali družine, kako revne oziroma ne revne se sami počutijo. Teorija subjektivne revščine je tesno povezana s teorijo relativne revščine, saj naj bi se posamezniki, ki so po objektivnih merilih in merilih relativne revščine, tudi dejansko počutili revne. (po Notar, 2004: 33)

3. Ženske in revščina

V klasični literaturi o gospodarskem razvoju nemalokrat naletimo na obravnavanje ženskega položaja kot posebnega problema. Mnogi zagovarjajo, da so revščini podvrženi tako moški kot ženske. Vsi člani gospodinjstva na dnu družbene lestvice so podvrženi prehitri umrljivosti, boleznim, podhranjenosti, so torej prikrajšani na tak ali drugačen način. A ravno to pripelje do tega, da se veliko teoretikov pri reševanju revščine sooča zgolj z reševanjem gospodinjske revščine. Vse to je lahko zelo zavajajoče in zmotno, saj je spol pri opredelitvi revščine izredno pomembna komponenta. Vedenje, da je položaj žensk v gospodinjstvu in zunaj njega veliko nižji od položaja moških nas sili v obravnavanje revščine tudi z vidika spola. Če pa se osredotočamo zgolj na revščino v družini in gospodinjstvu, nas to zavede pri iskanju velikokrat napačnih vzrokov in posledic. Pozorni moramo biti tudi na to, da relativna prikrajšanost žensk v primerjavi z moškimi ni po vsem svetu enaka. Še posebej v nerazvitih državah imajo ženske veliko manjše možnosti preživetja kot moški, kljub temu, da imajo biološke prednosti, ki zadevajo preživetje in dolgoživost. (po Sen, 2002: 39–40)

O feminizaciji revščine, skozi gospodinjsko delo in materinstvo, kot edino žensko zaposlitev, na nek način govorita tudi Ann Oaklyin in Nancy Chodorow. Večje število revnih žensk se pojavlja tudi zaradi poklicne in spolne diskriminacije. Od žensk se v zahodni razviti družbi še kar pričakuje, da bo gospodinja in mati, kar pa pripelje do tega, da veliko žensk ponotranji vlogo gospodinje in matere ter se zaposluje za določen čas, dokler otrok ne rodi, ali pa za skrajšan delovni čas. Vse to privede do nižjih plač žensk in posledično do feminizacije revščine, veliko se jih tudi odpove plačani zaposlitvi. Pojavlja pa se še en pomemben vidik poklicne diskriminacije žensk: tipični »ženski« poklici kot so vzgojiteljice, čistilke, tajnice itd. so manj plačani. Velikokrat se srečamo tudi z diskriminacijo, ko ženskam onemogočajo zaposlitev že delodajalci, saj predvidevajo, da bodo z njimi imeli več nepričakovanih in neprijetnih stroškov kot z moškimi, na primer porodniški dopust, bolniški dopust zaradi bolezni otrok itd.

3.1. Kako je prišlo do večjega porasta ženske revščine

Nezaposlenost je eden izmed glavnih razlogov, zaradi katerega je vse več žensk revnih. Do revščine pride v veliki večini primerov, ker ženske ponotranjijo vlogo matere in ves svoj čas posvečajo negi otrok in skrbijo za gospodinjstvo, mož pa je večinoma zaposlen. Tako je ženska

v primerjavi s svojim možem, ki prijema dohodek, revna. Nancy Chodorow, feministična psihologinja in sociologinja, začne uvod v svoje delo *Reproduction of Motherhood* s citatom Edith Jacobson, ki gre tako: »It is woman's biological destiny to bear and deliver, to nurse and to rear children.«

Biti ženska naj bi bila po mnenju nekaterih »naravna«, izvorna stvar, ki se je ne moremo naučiti, temveč nam je prirojena. Chodorowa svojo celotno knjigo posveča rušenju teh zidov, ki so še danes močno prisotni. (po Chodorow, 1999 : 11)

Kot pravi Kristan, je teorija Nancy Chodorow »[...] pokazala, da je materinska identiteta osrednji moment razvoja in identitete za mnoge ženske, pri čemer je poudarjala predvsem psihološki pomen odnosa mati – hči in v širšem smislu mati – otrok. Sama pravi, da opisuje doživljanje prevladujoče norme sredine 20. stoletja, kjer je bilo materinstvo 'polna zaposlitev' za večino žensk, kar jim je potencialno onemogočalo njihovo individuacijo kot ženskam.« (Chodorow po Kristan, 2005: 195) Nancy Chodorow v svojem delu v nadaljevanju poudarja, da je bilo za to obdobje značilno zreduciranje ženskosti na vlogo materinstva.

Ann Oakley kot krivca za alienacijo in zatiranje žensk izpostavi industrijski kapitalizem. A to, kot pravi ona, ni edini krivec. Obstaja cela vrsta mitov o tem, kje je mesto ženske v družbi. V ideologiji o mestu žensk naletimo na dve trditvi, ki sta po splošnem prepričanju resnični, a dejansko to nista: »Le ženske so gospodinje, so vselej bile gospodinje ali to zmorejo biti« (Oakley, 2005: 169) in »Le ženske so matere, so vselej bile matere in so edine primerne za vzgojo otrok.« (Oakley, 2005: 169)

Prvi trditvi bi lahko rekli 'mit o delitvi dela po spolu', drugi pa 'mit o materinstvu'. (po Oakley, 2005: 169)

Plačano delo je tako dominantno nad neplačanim delom, prav tako pa so podatki iz leta 2008 pokazali, da se zaposluje in šola več moških, v nasprotju s tem, pa gospodinjska dela opravlja več žensk kot moških. (po Zveza društev upokojencev Slovenije, http://www.zdus-zveza.si/docs/VSEBINE-STAR.%20IN%20SOC.%20POLO%C5%BDAJ/Druzbene_razlicnosti_in_neenakosti.pdf) V primerih, kjer imajo moški plačano zaposlitev in ženske ne so tako moški dominantni nad ženskami zaradi njihovih finančnih zmožnosti.

Tako Oakley in Chodorow sta kot krivca za zatiranje žensk omenjali vlogo materinstva in delitev dela po spolu. Vsi omenjeni dejavniki pripeljejo do nižje stopnje zaposlenosti žensk in posledično do višje stopnje revščine.

Ann Oakley in Nancy Chodorow v svojih delih omenjata materinstvo kot edino in glavno zaposlitev žensk. Ann Oakley ni odkrila nobenega dokaza, da so trditve o nujnosti ženske kot matere, potrebe matere po otroku in obratno, resnične. Ugotovila je, da jih izzivajo kulturni

mehanizmi. Ženske, ki so jih vzgojili za materinstvo, potrebujejo materinstvo; otroci, ki imajo materino skrb, a le malo skrbi drugih ljudi, ne morejo brez materine skrbi. Materinstvo ni nujno potrebno za žensko in prav tako ni mati nujno potrebna za otroka. Mit o materinstvu je eden izmed glavnih virov zatiranja žensk, saj krepi domestikacijo žensk in njihovo nenehno identifikacijo s svetom doma. (po Oakley, 2005: 236)

Do nezaposlenosti pa ne pripelje zgolj žensko ponotranjenje materinstva, pač pa tudi diskriminacija na potencialnem delovnem mestu.

Čeprav se je po drugi svetovni vojni uzakonila enakost med ženskami in moškimi na poklicnem področju in lahko vidimo pozitivne spremembe v smeri proti enakopravnosti (po Mrgole Jukič, 1998: 201), se ne smemo tako hitro zadovoljiti s to trditvijo. V socialističnih državah je bila ženska za enako delo kot moški plačana enako, prav tako so ženske pridobile veliko ugodnosti, kot so porodniški dopust, organizirano otroško varstvo, bolniški izostanek zaradi otrok itd. Zanimiv je podatek, da so v petdesetih letih, kljub vsem spremembam, ženske v Sloveniji predstavljale kar 70–80 % vseh iskalcev zaposlitve. Razlog za to bi lahko poiskali v tem, da za žensko delovno silo velja več nepredvidenih odsotnosti, na primer zaradi bolezni otrok, opravljanje tudi večino družinskih obveznosti poleg službenih, krajša delovna doba in zaposlovanje za krajši čas. Zato bodo delodajalci raje zaposlili moškega, saj ženske opisujejo kot nestalno, neprilagodljivo in manj zanesljivo delovno silo. Vseeno velja da so v Sloveniji bile razlike na trgu dela med moško in žensko delovno silo manjše kot v zahodnih razvitih državah. (po Mrgole Jukič, 1998: 201–202) Tako so vse »ugodnosti«, ki so jih ženske dobile zaradi plačane zaposlitve pravzaprav ovire, saj se zaradi njih delodajalec redkeje odloči, da bo zaposlil žensko.

Marx in Engels sta odkrila, da je nastanek diskriminacije in zatiranja žensk povezan s pojavom zasebne lastnine, z razdelitvijo družbe na razrede in z nastankom patriarhalne oblike družine, kjer ima vse pravice mož oziroma oče. Izhod iz izkoriščanja žensk sta tako našla v brezrazredni družbi, v socializmu, kjer naj bi šlo za osvoboditev človeka od izkoriščanja. (po Tomšič, 1976: 87)

Že Vida Tomšič je leta 1976 pisala o tem, da čedalje večja udeležba žensk na trgu delovne sile, pridobljene volilne pravice in naraščajoča družbena dejavnost, ne odpravljajo, temveč odkrivajo in razširjajo konflikt med zaposlitvijo v sodobni proizvodnji, med političnimi pravicami v družbi na eni strani in dolžnostjo matere ter gospodinje na drugi strani. (po Tomšič, 1976: 90–91) Materinstvo je pri gradnji poklicne kariere za žensko ovira. Ženska se mora na delovnem mestu dokazati, da je sposobna delati, kljub temu da ima otroke, poleg tega mora

dokazati, da je dovolj strokovno podkovana za določeno delo. Zaradi tega se ženske kasneje odločajo za materinstvo, kar so avtorice in avtorji pokazali v članku *Zasebno je politično: vpliv asimetrične delitve gospodinjkega in skrbstvenega dela na prisotnost in delovanje ženskih in moških v politiki*. Ugotovili so, da je velika večina žensk v politični sferi samskih in brez otrok, medtem ko so politiki poročeni in imajo otroke. (po Kanjuo-Mrčela, Šori, Podreka, 2012: 380) Marija Cigale pa je ugotovila, da je največ žensk zaposlenih v panogah, kot so tekstil, izdelava oblek in obutve, živilska industrija, na drugi strani pa v dejavnostih, ki pomenijo skrb za ljudi: zdravstvo, šolstvo in socialne dejavnosti. Ugotovila je tudi, da so ženske slabše plačane, čeprav ni nobenih dokazov, da bi bile slabše delavke. Celó v razvitih državah ženski zaslužki dosegajo le 70–80 odstotkov moških. Ženske naj bi bile zaposlene na nižje plačanih delovnih mestih, ki se prav tako ocenjujejo za manj pomembne in imajo manj družbene moči in vpliva. (po Cigale, 1992: 40–41)

Čeprav so to stari podatki, se problem zaposlovanja žensk na nižje plačanih delovnih mestih še vedno pojavlja. Raziskava iz leta 2008 je pokazala, da v Evropski uniji ženske plače zaostajajo za plačami moških v povprečju za 15 % za primerljiva delovna mesta. Ocenjuje se, da je v razvitih državah v povprečen moški dohodek dvakrat večji od ženskega. Ženske so tudi pogosteje zaposlene na slabše plačanih delovnih mestih, pogosteje so zaposlene za krajši delovni čas, več jih je med dolgotrajno brezposelnimi in revnimi. Podatki iz leta 2008 prikazujejo, da so v Evropski uniji povprečne ženske plače za 17,8 % nižje od plač moških. (po Zveza društev upokojencev Slovenije, http://www.zdus-zveza.si/docs/VSEBINE-STAR.%20IN%20SOC.%20POLO%C5%BDAJ/Druzbene_razlicnosti_in_neenakosti.pdf)

Po statističnih podatkih se je od leta 2007 do 2013 število brezposelnih oseb skoraj podvojilo. Leta 2007 je bilo brezposelnih 68.411, leta 2008 66.239, leta 2009 96.672, leta 2010 110.021, leta 2011 112.754, leta 2012 118.061, leta 2013 pa kar 124.015. Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji se je od leta 2007 iz 7,7 % do leta 2013 dvignila na 13,1 %.

Med brezposelnimi pa je bilo več žensk kot moških. Delež brezposelnih žensk je znašal 47,9 %, to pomeni, da je bilo na Zavodu Republike Slovenije v povprečju prijavljenih 57.402 brezposelnih žensk. Na novo se jih je v letu 2013 prijavilo 49.216, zaposlilo pa se jih je 27.942. Nadpovprečno se je v letih od 2007 in 2013 povečalo število iskalcev prve zaposlitve brezposelnih oseb v starostni skupini od 15 do 24 let in od 25 do 49 let ter brezposelnih žensk. V letu 2013 pa se je zaposlilo 65.054 brezposelnih oseb, od tega 57 % moških in 43 % žensk. (po Andragoški center Republike Slovenije, <http://arhiv.acs.si/InfO-mozaik/2014/67.pdf>)

4. Metodologija

4.1. Vzorec

Moj nereprezentativni vzorec šteje 6 oseb, vse so ženskega spola. Vsa imena intervjuvanih oseb in krajev, omenjenih v diplomski nalogi ter v transkripcijah, so izmišljena zaradi varovanja anonimnosti oseb in zaupnosti podatkov. Od osebnih podatkov so pristni le starost, stan, izobrazba, partnerski ter zaposlitveni status, osebni dohodek itd. Ti podatki lahko vplivajo na končni rezultat. Svoje intervjuvanke bi lahko razdelila v dva sklopa, tiste, ki imajo zaposlitev in s tem sorazmerno visoko plačo in tiste, ki so brezposelne ali gospodinje. Lahko bi jih uvrstila tudi po starosti, saj sem intervjuvala dve brezposelni mlajši od trideset let in dve brezposelni starejši od petdeset let ter dve zaposleni starejši od petdeset let. Moje intervjuvanke so bile: Tina (brezposelna, 25 let), Klara (brezposelna, 25 let), Jasna (brezposelna, 55 let), Majda (brezposelna/gospodinja, 56 let), Branka (zaposlena, 51 let), Zala (zaposlena, 50 let).

Intervjuvanke sem izbrala iz kroga znancev, druge so mi priporočili. Izogibala sem se intervjuvanju prijateljev in družine, ker bi bili lahko dobljeni podatki manj kakovostni in zanesljivi, saj bi bile osebe zaradi dejstva, da se poznamo, morda bolj previdne pri odgovarjanju na vprašanja, kakšne podatke bi lahko celo prekrile. Spet drugi akademiki so mnenja, da so ravno intervjuji z osebami, ki so nam blizu, kvalitetnejši, saj so intervjuvanci v naši družbi bolj sproščeni in posledično hitreje odkriti pri oblikovanju svojih odgovorov. Pri izbiri intervjuvank nisem imela težav, saj nobena ni zavrnila intervjuja. Imela pa sem težave z zaupanjem intervjuvank, ker je moja tema delikatna, se mi zdi, da so se mi težje odprle in zaupale. Glede na število respondentov vzorec ni reprezentativen, vseeno pa se iz njega da razbrati dojemanje revščine posameznice.

Ime	Starost	Poklic / izobrazba	Partnersko razmerje
Tina	25	Ekonomski tehnik / brezposelna	V razmerju
Klara	25	Gastronomski tehnik / brezposelna	V razmerju
Jasna	55	Brezposelna	Poročena
Majda	56	Brezposelna	Vdova
Branka	51	Ekonomski tehnik / zaposlena	V razmerju
Zala	50	Ekonomski tehnik / zaposlena	Poročena

4.2. Metoda raziskovanja

Za pridobivanje podatkov sem uporabila polstrukturirane kvalitativne intervjuje. Določena vprašanja sem si pripravila vnaprej, tako da so bila pri vseh intervjuvankah ista. Za bolj podrobne in kvalitetne podatke sem podvprašanja prilagajala sami intervjuvanki in poteku intervjuja. Podvprašanja sem postavila takrat, ko sem menila, da je intervjuvanka zašla s poti. Takšna podvprašanja so bila predvsem pojasnjevalna. Uporabila pa sem jih tudi takrat, ko so se intervjuvanke hotele vprašanju ogniti na diplomatski način ali pa preprosto, ko sem želela izvedeti več o omenjeni temi.

4.3. Potek zbiranja podatkov

Za kraj in čas izvedbe sem se dogovorila z intervjuvankami. Poskrbela sem, da ni bilo časovnega pritiska, vse intervjuje sem opravila v okolju brez motečih faktorjev, na štiri oči, brez ostalih oseb. Vsi intervjuji so potekali na domu intervjuvank ali pri meni doma. Dva intervjuja sta torej bila posneta na domu intervjuvank, ostali pa na mojem domu, brez motečih elementov in ostalih ljudi. Dolžina posameznega intervjuja je bila približno 30 minut, pred prvim opravljenim intervjujem sem načrtovala, da bodo intervjuji daljši od 45 minut, a temu ni

bilo tako. Verjetno so bile intervjuvanke zaradi kompleksnosti teme bolj zadržane. Povedala sem, da bom intervju snemala, za to sem uporabila mobilnik in iPad. Vsem sem zagotovila anonimnost in jim povedala, da bom njihova imena v diplomski nalogi zamenjala in da bom podatke uporabila zgolj v akademske namene. Večina sodelujočih se na začetku intervjuja ni povsem sprostilo, deloma zaradi snemalne naprave, po prvih nekaj vprašanjih je pogovor lepo stekel. Pri prvem intervjuju sem takoj videla, da je intervjuvanka izredno živčna, zato se po uvodnih pojasnilih nisem takoj lotila intervjuja, ampak sem k sproščenosti pripomogla s pogovorom.

Moji intervjuji so bili sestavljeni iz dveh delov. V prvem me je poleg osnovnih podatkov, starosti in izobrazbe zanimala tudi zaposlenost, v drugem delu sem se bolj osredotočila na dojetje revščine posameznice in njeno samoopredelitev revščine.

5. Praktični del

5.1. Samoevalvacija revščine

Definicij revščine je več, a zame je najbolj pomembna subjektivna revščina. S tem konceptom lahko vidimo, kaj za posameznike pomeni revščina in kaj je zanje minimalni standard. Velikokrat pa subjektivna revščina in druge definicije revščine ne sovpadajo. Tako je bilo tudi pri veliki večini mojih intervjuvank. Centri za socialno delo nudijo denarno socialno pomoč brezposelnim in njihovim otrokom v obliki štipendij. Njihova denarna socialna pomoč je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Denarno socialno pomoč prejmejo tisti katerih dohodek ne presega določenega minimalnega zneska. Od 1. 1. 2016 osnovni minimalni znesek znaša 288, 81 evrov na osebo. (po Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, http://www.mddsz.gov.si/SI/DELOVNA_PODROCJA/SOCIALA/DENARNA_SOCIALNA_POMOC/)

Med štirimi intervjuvankami, ki so brezposelne, se je samo ena definirala za revno osebo, čeprav se njihov dohodek na osebo ni dosti razlikoval. Kot revno se je definirala Klara, njena socialna pomoč pa znaša 270 evrov, medtem ko se Majda in Tina nista definirale kot revni, čeprav njun dohodek na osebo znaša manj kot Klarin. Zato je potrebno poudariti, da pri obravnavanju revščine ni pomemben samo dohodek, ki ga oseba prejema, pač pa tudi dejstvo, ali poseduje lastno nepremičnino ali ne. Pri mlajših je potrebno gledati tudi na to, ali živijo pri starših ali ne. Tako Tinina denarna socialna pomoč znaša 200 evrov, in ker je stara že 25 let ter živi pri starših se zaradi tega ne smatra kot revno, čeprav je njen dohodek nižji od minimalnega, ki ga je določil Zavod za socialno delo.

Tina pravi, da si ne zna predstavljati, kako bi bilo, če bi živela sama in ne pri starših: »Živim pri starših, hvala bogu. Kr če ne bi, tk ne bi mogla normalno živeti. Sej zarad tega kr sem brezposelna se niti ne morem sama preseliti v kako stanovanje. Sej veš kk je najemnina, strošek, hrana, pa tk naprej. Sej niti ne bi mogla preživeti, če ne bi bla zaposlena. Je najlažje živeti pri starših.« (Tina, 25 let)

Ugotovila sem, da je pri definiranju revščine pomembno tudi zgoraj omenjeno dejstvo ali oseba oziroma družina poseduje nepremičnino, ker je dejstvo, da osebi, ki ima nepremičnino, ni

potrebno plačevati stroškov najemnine, ki v današnjih časih dosega vrtooglave cene. Zato takšni osebi ostane več finančnih sredstev za ostale potrebščine. Prav zato se v mojem primeru Majda ni definirala kot revna, saj ima v lasti nepremičnino, Klara, ki nima v lasti nepremičnine in prejema več finančnih sredstev kot Majda, se je definirala kot revna, saj morajo njena finančna sredstva pokriti tudi stroške najemnine in ji zato ob koncu meseca ostane le malo denarja. Nobena od brezposelnih oseb, ki ima v lasti lastno nepremičnino, sebe in svoje družine ne definira kot revno. Tako Majda kot Jasna se ne definirata kot revne. Dohodek Jasnine družine na osebo sicer znaša 333 evrov, ker je njen mož zaposlen in prejema približno 1000 evrov dohodka mesečno. Ker se možev dohodek razdeli še na Jasno in njenega sina, je znesek tako višji od določenega minimalnega zneska, ki bi ga po zakonih Zavoda za socialno delo moral imeti posameznik v družini.

Prav tako se Majda ne definira za revno osebo. Ima dva sinova, ki prejemata državno štipendijo. Ko sem jo vprašala, koliko znaša dohodek na osebo v njeni družini, mi je odgovorila takole: »270 evrov dobivam vdovsko penzijo po možu. Sina sicer dobivata štipendijo, ampak en študira, tk da štipendijo porabi za svoj študij, drug pa še ni polnoleten. Tk da, če ne štejem sina, ki študira, ki ima štipendijo za svoj študij, pride dohodek na osebo okoli 200 evrov, mama s sinom skupen dohodek okol 400 evrov. Ampak za enkrat mama dosti. » (Majda, 56 let)

Ker Majdin dohodek na osebo znaša 200 evrov, je to manj od minimalnega dohodka, ki bi moral biti 288,81 evra. A Majda mi je v intervjuju povedala, da sebe ne definira kot revno, saj ima v lasti nepremičnino in to izvzame velik strošek, ki bi ga lahko imela s potencialno najemnino za stanovanje.

5.2. Kaj je revščina

Definicija revščine se je čez čas spreminjala, a tudi posamezniki med seboj drugače definirajo revščino, čeprav živijo v istem kulturnem in časovnem obdobju, kjer vladajo iste norme in vrednote.

Intervjuje sem opravila s šestimi ženskami, od tega so bile štiri brezposelne in dve zaposleni. Obe zaposleni intervjuvanki prejemata več kot le minimalno plačo. V diplomskem delu me je poleg vsega zanimalo tudi, kaj pomeni revščina za osebe, ki ne prejemajo minimalne plače in ne živijo na pragu revščine. Obe mlajši intervjuvanki sta pri definiciji revščine poleg pomanjkanja finančnih zmožnosti, omenjali tudi pomanjkanje socialnih stikov. Revščina

pomeni ne imeti, socialna izključenost pa se kaže v nepripadnosti. Pri socialni izključenosti gre za pomanjkanje socialnih stikov in občutek nemoči. (po Knep, 2013: 9) Bourdieu omenja več vrst kapitala: kulturni, ekonomski in socialni kapital. Kapital je akumulirano delo (v materializirani, inkorporirani, tj. utelešeni obliki), ki potem, ko je prisvojen na privatni, tj. ekskluzivni osnovi s strani akterjev ali skupin akterjev, le-tem omogoča, da si prisvojijo socialno energijo v obliki reificiranega ali živečega dela. Kapitali so tako pomembni tudi za definicijo revščine, a tukaj ni pomemben samo ekonomski kapital. Bourdieu velik pomen daje tudi kulturnemu in socialnemu kapitalu. Bourdieu omenja, da obstaja kulturni kapital v treh oblikah; utelešeno stanje, to je v trajnih dispozicijah telesa in duha, objektificirano stanje v oblikah kulturnih dobrin in institucionalizirano stanje. Za razliko od ekonomskega kapitala, ki je takoj in neposredno pretvorljiv v denar, je kulturni kapital v denar pretvorljiv pod določenimi pogoji. Tudi socialni kapital je lahko pretvorljiv v ekonomski kapital. Gre za članstvo v skupini, ki zagotavlja vsakemu svojih članov podporo skupnostnega lastništva kapitala.

Obseg kapitala je odvisen od velikosti omrežja povezav, ki jih lahko učinkovito mobilizira, in od obsega kapitala, ki se ga polasti vsak, s komer je povezan.

Profiti, ki nastanejo iz članstva v skupini, so osnova solidarnosti, ki jih omogoča. Revnim osebam poleg ekonomskega kapitala primanjkuje tudi socialni kapital, ki ga moji intervjuvanki definirata kot mrežo odnosov, ki jih imaš z družino in prijatelji. (po Bourdieu, 2004: 311–322) »Hmm...revščina glede financ je to, da nimaš niti osnovnih financ za hrano, svojo streho nad glavo. Pol je pa tudi pomanjkanje socialnih stikov, sej zarad tega kr nimaš finančnih zmožnosti pride tut posledično do pomanjkanja socialnih stikov. Pač ne morš it s prjatli na pijačo, na rojstni dan, kr si tega enostavno ne moreš privoščit...pač, da nimaš niti financ za ohranjanje stikov. Pa revščina je zame tudi to, da si reven od znotraj, pač da nimaš v redu odnosov s partnerjem, družino, pa tk no...človek je tut reven, če nima prijateljev, pač to, da je človek prazen v sebi.« (Tina, 25 let)

Tina kot pomanjkanje socialnega kapitala smatra onemogočeno druženje s prijatelji zaradi svojega finančnega stanja. Podobno pa revščino v smislu pomanjkanja socialnih stikov definira tudi Klara: »Revščina...lahk si reven, če nimaš dnarja, lahk si pa reven, če nimaš prjatlov oziroma družbe.« (Klara, 25 let)

Jasna pa je revščino definirala kot pomanjkanje ekonomskega kapitala, ki vodi tudi v onemogočanje izobraževanja svojemu otroku: »Revščina je to, recimo, da si ne moreš hrane kupit. Ammm... to, da ne moreš položnic plačat. Pa da otroku ne moreš nuditi zelenega izobraževanja, da mu ne moreš na primer omogočit študija.« (Jasna, 50 let)

Majda je revščino definirala čisto drugače: »Reven je tist, ki se počuti revnega. Lahka maš malo, pa če si z malim zadovoljen se ne počutiš revnega, pa preživiš pa je v redu. Pa si zadovoljen. Lahka maš pa velik, pa boš še zmeram mislu, da nimaš dost. Tk, da res je revščina, če vidiš enga sramaka tam na cesti nekje, ko nima še strehe nad glavo, to je pa pol drugo. To je pol prava revščina. Spet je treba videt, kaj ga je do tega pripeljalo. Pa a se mu lahka na kak način pomaga, al ne.« (Majda, 56 let)

Je edina izmed mojih intervjuvank, ki je revščino definirala kot nekaj subjektivnega. To vodi v Brankino definicijo revščine, ki pravi, da je zanjo revščina tudi to, da po poravnanih obveznostih, kot so položnice, nimaš niti toliko financ, da bi si lahko privoščil letne počitnice ali pa privoščil svojemu otroku kakšne priboljške: »Lahko bi rekla, da je reven nekdo, ki nima niti za kruh... ampak tega v teh časih sploh ne bi smelo biti... to ni revščina, to je žalostno in nesprejemljivo. Za mene je reven že nekdo, ki po poravnanih obveznostih, nima toliko, da si lahko privošči dopust, nudi otroku priboljške, ...« (Branka, 51let)

Vse intervjuvanke so kot revne ljudi definirale tiste, ki nimajo ekonomskih sredstev niti za preživetje. Zala pa je najbolj neposredno definirala revščino v povezavi z ekonomskim pomanjkanjem: »Če si ne moreš privoščiti minimalnih življenjskih standardov. Osebe, ki jim za preživetje morajo pomagati humanitarne organizacije.« (Zala, 50 let)

5.3. Zaposlovanje žensk

Ena izmed mojih tez se je glasila, da so ženske bolj podvržene revščini zaradi diskriminacije na delovnem mestu in posledično višje brezposelnosti. Od šestih intervjuvank so štiri brezposelne, kot kontrast pa sem opravila še intervju z dvema zaposlenima ženskama, ki imata plačo višjo od minimalne in ne spadata med revne ženske. Želela sem videti kakšen je pogled na zaposlitev pri obeh kategorijah, pri zaposlenih ženskah in pri brezposelnih. Zanimalo me je, ali je brezposelnost bila njihova izbira ali splet okoliščin.

Eden izmed razlogov zakaj so ženske zasedle vedno več plačanih delovnih mest je industrializacija družbe, saj moški preprosto niso bili zmožni vsega dela opraviti sami. Število žensk je največje v delovno intenzivnih panogah, kot so tekstilno in usnjarsko-čevljarska industrija. Z nastankom terciarnega sektorja pa so nastala delovna mesta, ki so ženskam še bolj dostopna, lahko bi rekli, da so postale te zaposlitve »ženske« zaposlitve; čeprav naj bi na trgu delovne sile prevladovala enakopravnost med spoloma, se ženske še vedno zaposlujejo v manj atraktivnih poklicih. (Mrgole Jukič, 1998: 201) Četudi je šolstvo tako imenovana »ženske«

panoga, moramo biti pozorni na dejstvo, da so na najvišjih in najbolje plačanih mestih še vedno moški. Na večji delež zaposlovanja žensk je vplivala izguba tradicionalne ženske vloge, kot matere in gospodinje, zmanjšanje povprečnega števila otrok, večji delež tistih žensk, ki poleg domačega neplačanega dela opravljajo tudi plačano delo, a le za določen čas. (Mrgole Jukič, 1998: 201) Ravno skrajšan delovni čas žensk pa privede do večjega števila revnih žensk v primerjavi z dohodkom moža.

Majda je v intervjuju povedala, da se je sama odločila za brezposelnost, ker je ponotranjila materinsko vlogo. Ponotranjila je dejstvo, da je ženska primarna vloga skrb za otroke in gospodinjstvo. Kot omenja Ann Oakley je takšno mišljenje vcepljeno ženskam že v otroštvu. Če so bile deklice vzgojene, da bodo matere, bodo v veliki večini materinstvo postavljale na prvo in najpomembnejše mesto. Tako je bila Majda vzgojena v duhu, da je materinstvo ena izmed bolj pomembnih ženskih vlog in se je tako prostovoljno odločila za brezposelnost: »Ja navadno je tk, da v družini več zasluži moški, če pa je kdo v družini brezposelni je tut to navadno ženska. Že po naravi je tk, da ženska, če ma družino more prej za družino skrbet kot pa na delo mislit. Zdej ena ženska je lahka dobra mama al pa dela kariero. Težko oboje skup usklajuješ. Al se namerno odločijo, al pa pol pač tk pride, da ostanejo brez dela. Verjetno je več revnih žensk, kot revnih moških, ja. S tem, da so ženske tut bol skromne, po mojem. Majo manjše zahteve pa potrebe kot pa moški.« (Majda, 56 let) Majda kot »krivca« za žensko brezposelnost tako označi potrebo po materinstvu in skrb za otroke.

Pravo nasprotje Majde pa sta bile Branka in Zala, ki sta zaposleni, tako kot je bila pred tem zaposlena njuna mati. To mi je pokazalo dejstvo, da trditve Ann Oakley glede materinstva držijo tudi v mojih intervjujih.

Čisto drugačno zgodbo o svoji brezposelnosti pa mi je zaupala Jasna, ki je zaposlitev izgubila pred kratkim. V trgovini, v kateri je bila zaposlena, je poleg nje delal še moški, ko se je zmanjšala prodaja in so zaradi tega morali odpustiti osebje, so se odločili, da bodo odpustili njo. Kot sama pravi so ji kot razloge, zakaj jo bodo odpustili dejali, da ima njen sodelavec otroke za katere mora poskrbeti: »Ker je on imel več delovne dobe v tej trgovini in ima šolo obveznega otroka.« (Jasna, 55 let)

Dejstvo, da so raje odpustili žensko nakazuje na diskriminacijo v delovni sferi, na kateri velikokrat naletijo mlade ženske, ki iščejo zaposlitev. Klara je med iskanjem zaposlitve naletela na zelo neposredno diskriminacijo žensk: »No, mela sm razgovor v eni trgovini s čevlji. Prvo kot prvo nas je blo tam dvanajst. Od tega je prišla ena ženska ko je prnesla prošnjo. Pa je sam rekla prvo poslovodkinji, na tu maš. In mi je blo takoj jasno, da sta povezani, da se poznata. In

pol so vsako vprašali, če ma namen, v roku petih let met otroka. Tk da, to bi bilo to na primer diskriminacija, ker sem ženska.« (Klara, 25 let)

Spet druge brezposelne ženske se s podobnimi težavami ne srečujejo, njihova brezposelnost pa je zgolj posledica nezadostne izobrazbe.

5.4. Revščina danes, pred gospodarsko krizo in v času Jugoslavije

V medijih zasledimo vedno več trditvev, da v času Jugoslavije ni bilo toliko revščine in da feminizacija revščine sploh ni obstajala. Želela sem ugotoviti, ali so to zgolj patriotske in nostalgичne trditve, zato sem z intervjuvankami, ki so živele še v času Jugoslavije, opravila še pogovor na to temo.

»Svetovno gospodarstvo še nikoli v zgodovini človeštva ni proizvajalo tolikšnega obilja dobrin, toda več milijard ljudi še vedno živi pod pragom revščine.« (Kovačič, 2013: 26)

Zanimivo je kako se lahko nekateri bogatijo hitreje kot drugi. Ta neenakost povzroča in povečuje ekonomske in družbene neenakosti. V kapitalizmu gospodarska dejavnost vedno niha med konjunkturami in recesijami, zato je ključno ugotoviti v kateri fazi cikla se nahajamo danes. (po Kovačič, 2013: 26–27)

Arrighi pa ločuje med petimi cikli akumulacije kapitala: beneški predcikel, genovski cikel, nizozemski cikel, britanski cikel in ameriški cikel. V vseh ciklih sta se izvajali dve fazi: faza materialne ekspanzije in faza finančne ekspanzije. To sta fazi, v katerih se kapital seli iz realnega sektorja v finančni sektor. Finančnemu razcvetu pa sledi finančni zlom in selitev v novo regijo, kjer se je že razcvetel materialni oziroma realni sektor.

Slovensko gospodarstvo je že v časih pred krizo imelo nenormalno gospodarsko rast, ki ni temeljila na virih dolgoročne rasti produktivnosti, ker so si lastniki kapitala velik del le-tega lastninili in ga niso investirali v tehnološki razvoj. Lastnikom kapitala se ni izplačalo investirati v realni kapital, finančni kapital pa jim je obljubljal bajne donose. Razcvet borze je bilo zgolj znamenje bližajoče se krize v obdobju od leta 2004 do leta 2006. Povod za krizo je nastopil konec leta 2008 in je v Slovenijo prišel od zunaj, z nastopom krča medbančnih posojil in z upadom industrijskih naročil tukajšnjih proizvajalcev. Doslej je kriza prizadela veliko finančnih holdingov, proizvodnja podjetja in veliko malih podjetnikov. Alternativa reševanja krize države, ki se ne more v nedogled zadolževati, bi bilo nižanje življenjskega standarda, a to vsekakor ni edina rešitev. Bistvo protikriznih ukrepov je, da vlade posredujejo pri preložitvi stroškov tveganja finančne ekspanzije na nekapitalske razrede. Nekapitalski razredi nimajo

dejavne razredne politike. Posamezniki se s posledicami krize spoprijemajo sami. (po Kovačič, 2013: 37–41) Omenjena finančna kriza pa je posledično pripeljala do večje stopnje revščine in feminizacije revščine, ki pred tem skorajda ni bila poznana. Z začetkom finančne krize so največ posledic občutili nekapitalski razredi, med njimi pa so posledice krize občutili tudi najbolj ranljivi, ki niso zaposleni za stalno in seveda ženske ter mladi, ki so se morali prilagoditi in postati veliko bolj fleksibilni. Če pa jim to ni uspelo so bili pahnjeni na rob revščine.

»Ja. Seveda se je povečala revščina po letu 2004, še zdej se več. Se vedno bol vidi razlika med bogatimi in revnimi. Se že občutna razlika vidi. To dela svoje kapitalizem, kdor ima kapital ga obrača v svoj prid in izkorišča druge ko ga nimajo. Zdej pa kapital se nalaga na kapital, kjer je dnar ga je zmerej več, kjer ga pa ni, ga pa ni, tolk, da preživiš al pa še to mogoče pol eni ne. Tk, da je kapitalistični sistem do tega privedel. Kr tu ga ni blo včasih, Jugoslavija je mela drugačen sistem, komunističen, takrat še takih socialnih razlik ni blo, kot so zdaj. Nismo ne vidli ne občutli razlike. Smo meli občutek, da je za vse enako. In mammo vsi...ne bom rekla, da smo bli bogati, ampak revežev pa tut ni blo. Nisi čul, da je kje kak socialni problem. Pomoje je blo bolj poskrbljeno za vse, je bil tut sistem pol tak, ni bil tok nagnjen h razlikam.« (Majda, 56 let)

Intervjuvanke, ki so iskale zaposlitev ali pa so že bile zaposlene so omenjale situacijo pred finančno krizo in še pred tem v času Jugoslavije. Vse so trdile, da je bilo njihovo finančno stanje veliko boljše kot sedaj.

Ena izmed zaposlenih intervjuvank je omenjala, da je njena plača skozi leta zaposlitve naraščala, a sedaj že več kot sedem let stagnira, kar bi lahko označili kot posledico finančne krize v kateri, se je znašla Slovenija: »Skozi leta je plača naraščala...vendar pa se je sedaj ustavila...že več kot 7 let nisem napredovala (kar se plače tiče).« (Branka, 51 let)

Intervjuvanka je omenjala, da je bilo finančno stanje Slovenije v času Jugoslavije dosti boljše, čeprav ni bilo možno dobiti vseh željenih dobrin: »To pa so bili lepi časi. Res ni bilo vseh željenih dobrin na razpolago (kava, pralni prašek, banane,...), vendar pa smo bili vseeno bolj srečni. Takrat smo si lahko še kaj ustvarili. Imeli smo denar, najemali ugodne kredite (ki sedaj veljajo samo za »tajkune«). Po nekaj mesecih se pri plači sploh ni poznalo, da imaš kredit, zaradi takratne finančne politike. Cene izdelkov so bile sprejemljive (niso bili cenejši), vendar pa smo imeli dovolj denarja, da smo lahko kupovali potrebne in nepotrebne stvari. Sedaj pa lahko kupiš vse, še kamen iz Marsa, vendar pa ni denarja.« (Branka, 51 let)

Pri vseh intervjuvankah sem opazila, da je bilo po njihovem mnenju njihovo finančno stanje v Jugoslaviji veliko boljše. »Bol smo si lahka tut kej ustvaru. Tudi boljši pogoji kredita so bli.

Ammm...velik boljše je blo.« (Jasna, 55 let) »Bile so boljše plače, manjša brezposelnost vendar pa so bile dobrine težje dostopne.« (Zala, 50 let)

5.5. Razmerje med moškimi in ženskami v plačanem delu

Čeprav imajo ženske na papirju enake pravice kot moški še vedno obstaja velika mera diskriminacije žensk, tako v domači kot v javni sferi. Pri vseh mojih intervjuvankah se je potrdil eden izmed mojih sklepov, da je v veliki večini primerov ženska, v razmerju in družini, tista, ki je brezposelna.

V intervjujih, ki jih Ann Oakley opiše v knjigi *Gospodinja*, so se gospodinje čutile dolžne 'imeti rade' svoje otroke, s tem so ponotranjile mit o materinstvu, po drugi strani pa so bile nejevoljne pri vzgoji otrok. Družba idealizira le posebno vrsto materinstva: materinstvo v zakonu. A kljub temu, da se je pravni položaj neporočenih mater izboljšal, so še vedno ekonomsko prikrajšane in diskriminirane. (po Oakley, 2005: 209–210)

Poleg vsega pa mit o materinstvu zavrača očetovsko odgovornost. V medijih ne slišimo, da naj očetje več časa posvečajo svojim otrokom in gospodinjskim opravilom. Tako zaposleni oče ni nikoli problem, problem je vedno zaposlena mati. (po Oakley, 2005: 225)

Tukaj lahko izpostavim primer Majde, ki je bila redno zaposlena zgolj nekaj let v mladosti. Ko se je poročila s prvim možem, pa ji je ta prepovedal delati. Majda se ni zaposlila tudi po moževi smrti, saj je takrat že imela dva mala otroka za katera je morala skrbeti, hkrati pa je ponotranjila misel, da je za otroka najbolje, da je mati doma. V njenem odnosu z možem je bilo sprejemljivo, da je bil on zaposlen, ona pa je morala biti doma.

Tudi mlajša generacija mojih intervjuvank je že zaznala diskriminacijo na delovnem področju zaradi svojega spola. Potrebno je poudariti, da ženske ne doživljajo diskriminacije samo na delovnem mestu, ampak so v velikih primerih manj plačane kot njihovi partnerji.

»Imam ja (partnerja), no... in kot primer tut on je takoj najdu šiht, pa sma šla oba na isti razgovor pa so rajš njega zaposlili. Tk, da on je zdej zaposlen. Dela na radiu. Kr itak je tk, da če je kdo v družini brezposeln oziroma v partnerskem razmerju brezposeln, je to po navadi ženska. Po eni strani pa, če gledaš sej ženske ne mormo bit zidarji, mislim...lahk bi bli. Iščejo pa ravno to, varilce, zidarje, sama fizična dela.« (Klara, 25 let)

Zakaj ženske še vedno težje dobijo zaposlitev kot moški? Ker so poklici še vedno preveč stereotipizirani. Ženske pa so prav tako slabše zastopane v poklicih odločanja. V Sloveniji je med visokimi uradniki in menedžerji 33 % žensk, med člani parlamenta pa med 10 % in 12 %.

Med državami članicami EU je samo ena premierka, 15 % je predsednic parlamenta, 24 % jih je članic parlamenta. (po Zveza društev upokojencev Slovenije, http://www.zdus-zveza.si/docs/VSEBINE-STAR.%20IN%20SOC.%20POLO%C5%BDAJ/Druzbene_razlicnosti_in_neenakosti.pdf)

O problemu zaposlovanja, neenakosti in posledično revščine žensk razpravlja tudi Evropska Unija. Petdeset let politike Skupnosti v korist enakosti je izboljšalo položaj žensk. Vendar je neenakost še vedno prisotna na mnogih področjih, razvoj pa je, zlasti v okviru globalizacije in demografskih sprememb, povzročil nove težave, ki jih je treba rešiti, da bi se dosegla enakost med ženskami in moškimi.

Naloga Evropske unije in držav članic je, da z usklajenim ukrepanjem pospešijo enakost. Ženske so v večji nevarnosti, da bi se znašle v revščini kot moški. Zato so bile opredeljene kot ciljna skupina za evropsko leto boja proti revščini leta 2010. Ženske so med prikrajšanimi skupinami in so pogosto izpostavljene številnim diskriminacijam. (po EUR – Lex, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0760>)

6. Zaključek

Skozi analizo intervjujev sem potrdila vse tri zastavljene teze. Prvo tezo, ki pravi, da se vsota denarja, ki jo ljudje potrebujejo, da ne živijo pod pragom revščine, razlikuje glede na razred, dohodek in navade, ki jih imajo posameznice, sem potrdila s tem, da so mi intervjuvanke povedale, kakšno vsoto denarja bi morale prejemati, da bi živele pod pragom revščine. Izkazalo se je, da intervjuvanke, ki so sebe uvrstile v srednji razred in so bile vajene bolj lagodnega življenja, postavijo višjo vsoto denarja, ki bi jo potrebovale, da ne bi živele pod pragom revščine. Tako je finančno najbolj situirana intervjuvanka Branka povedala, da bi za njeno življenje pod pragom revščine potrebovala najmanj 1500 evrov. Tudi drugo tezo, ki se je glasila, da večina intervjuvank sebe ne bo definirala kot revne, čeprav njen dohodek jasno označuje, da živijo na pragu revščine, sem potrdila, ker se je samo ena intervjuvanka definirala kot revno. Tretjo tezo, ki se je glasila, da so ženske bolj podvržene revščini zaradi slabšega položaja na delovnem mestu in stereotipnega dojemanja ženskih vlog sem potrdila, saj so mi intervjuvanke pripovedovale o spolni diskriminaciji na delovnem mestu, nekatere pa so ponotranjile materinsko vlogo in so mnenja, da je skorajda nemogoče uskladiti materinstvo in plačano zaposlitev.

Revščina je eden izmed bolj perečih problemov, ki se je z gospodarsko krizo samo še povečal, s tem pa se je povečalo tudi število revnih in brezposelnih žensk. Z analizo intervjujev sem ugotovila, da je bilo ekonomsko stanje mojih intervjuvank veliko boljše v času pred gospodarsko krizo, zato lahko kot krivca za brezposelnost in revščino žensk izpostavim ravno gospodarsko krizo. Kot krivca za nižjo brezposelnost žensk pa lahko izpostavim znatno nižji odstotek žensk na položajih odločanja.

7. Literatura in viri

Bordieu, Pierre. 2004. Oblike kapitala. V: *Kompedij socioloških teorij, Frane Adam in Matevž Tomšič*. Ljubljana: Študentska založba, str. 311.

Chodorow, Nancy. 1999. *The Reproduction of Mothering*. London: University of California Press.

Cigale, Marija. 1992. *Ko odgrneš sedem tančic*. Ljubljana: Društvo Inicijativa.

Haralambos, Michael in Holborn, Martin. 2005. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.

Kanjuro-Mrčela, Aleksandra, Iztok Šori in Jasna Podreka. 2012. *Zasebno je politično: asimetrična delitev gospodinjskega in skrbstvenega dela ter profesionalno življenje žensk in moških v politiki*. Ljubljana: Teorija in praksa.

Knep, Milan. 2013. *Obrazi revščine*. Ljubljana: Družina.

Kovačič, Gorazd. 2013. Sodobni kapitalizem in razslojevanje v svetovnem merilu in kje je Slovenija V: *Obrazi revščine*, Milan Knep. Ljubljana: Družina, 26–42

Kristan, Zdenka. 2005. *Materinski mit: kultura, psihoanaliza, spolna razlika*. Ljubljana: Delta.

Mrgole-Jukič. 1998. *Izobraževanje in zaposlovanje žensk nekoč in danes*. Ptuj: Zgodovinski arhiv.

Notar, Uroš. 2004. *Razmišljanje o revščini: še posebej o tisti v Sloveniji*. Ljubljana: Društvo Prokonto.

Novak, Mojca. 1994. *Dober dan, revščina*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.

Oakley, Ann. 2005. *Gospodinja*. Ljubljana: *cf.

Schiller, R. Bradley. 1998. *The economics of poverty and discrimination*. Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall.

Sen, Amartya. 2002. *Ekonomija blaginje: izbrane razprave*. Ljubljana: *cf.

Tomšič, Vida. 1976. *Ženska, delo, družina, družba*. Ljubljana: Komunist.

Statistični urad RS, <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=6070&idp=10&headerbar=8>, 20.8.2016

Eurostat Statistics Explained, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Income_distribution_statistics/sl, 22.8.2016

Zveza društev upokojencev Slovenije, http://www.zdus-zveza.si/docs/VSEBINE-STAR.%20IN%20SOC.%20POLO%C5%BDAJ/Druzbene_razlicnosti_in_neenakosti.pdf, 20.8.2016

Andragoški center Republike Slovenije, <http://arhiv.acs.si/Info-mozaik/2014/67.pdf>, 21.8.2016

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, http://www.mddsz.gov.si/SI/DELOVNA_PODROCJA/SOCIALA/DENARNA_SOCIALNA_POMOC/, 15.8.2016

EUR – Lex, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0760>, 16.8.2016

Povzetek

V času gospodarske krize v Sloveniji se je število revnih povečalo, še posebej drastično pa je narastlo število revnih žensk. Temu procesu pravimo feminizacija revščine. Problem feminizacije revščine sem v diplomski nalogi raziskovala tudi sama s pomočjo šestih kvalitativnih nereprezentativnih intervjujev. Feminizacijo revščine sem raziskovala z vidika brezposelnosti žensk, ki je eden izmed glavnih razlogov za porast revščine. Veliko jih je med gospodarsko krizo v Sloveniji izgubilo plačano zaposlitev, mnogo mladih pa prav tako zaposlitve ne najde. Vse te trditve sem skozi analizo intervjujev tudi potrdila.

Ženske so v zgodovini dela na papirju sicer dobile enakopravnost z moškimi, a to je vse prej kot resnica. Delodajalci na ženske gledajo kot na manj prilagodljive delavke, predvsem zaradi vloge materinstva in gospodinjskega dela.

Poudariti je treba tudi to, da se percepcija revščine razlikuje od posameznice do posameznice. Zato sem intervjuvala tudi dve ženski, ki imata redno zaposlitev in nimata zgolj minimalne plače. Prišla sem do ugotovitve, da takšne ženske kot revščino dojemajo že pomanjkanje nekaterih bolj luksuznih dobrin, kot je na primer letno dopustovanje. Vse to je dokaz, da na revščino ne bi smeli gledati le kot na pomanjkanje financ, pač pa bi bilo potrebno revščino definirati s subjektivnega vidika posameznika ali posameznice.

Ključne besede: revščina, gospodarska kriza, feminizacija revščine, enakopravnost in neenakopravnost med moškimi in ženskami.

Abstract

In the time of Slovenian economy crisis the number of poor people increased drastically, especially the number of deprived women. We call this process feminization of poverty. This problem was explored in the bachelor's degree with additional six qualitative, non representative interviews. The research on feminization of poverty was done from the point of women's unemployment, which is one of the main reasons for increased poverty. During the economy crisis many women were made redundant. In addition, nowadays many young women are not able to find a suitable job. All these thesis were analysed through the interviews and lastly confirmed.

When we talk about women's equality to men, everything seems nice in the papers. However, the reality is much worse. Employers see women as a burden due to their lack of ability to adjust to the new conditions, which is mainly caused by motherhood and necessity to run a household. It is very important to emphasize the different perceptions of poverty between women. That is why I decided to do two additional interviews with women who have regular employments and do not receive a minimum wage. I have come to conclusion that these women see poverty as a lack of some luxurious goods such as holiday vacationing. All this comes to the conclusion that poverty should not be only seen as a lack of finances, but should be defined from the subjective point of each individual.

Key words: poverty, economy crisis, feminization of poverty, equality and inequality between men and women.

Priloge

Priloga A – Intervju Tina

Katere narodnosti si?

Sem Slovenka.

Si trenutno zaposlena?

Ne. Sem brezposelna. Sem pa bila prej že zaposlena, tudi če ne štejem zraven študentskega dela. Sem bla trikrat, za kratko časovno obdobje zaposlena v Gorenju v proizvodnji. Delala sm dvakrat po dva meseca in enkrat pet mesecev. Nazadnje sm delala pet mesecev, do novembra lani sem to delala. To je bla moja edina redna zaposlitev.

Aha. Potem ti pa po izteku niso podaljšali delovne pogodbe ali kako je to bilo?

Pol mi enostavno niso podaljšali pogodbe, ker se je zmanjšal obseg dela. Sam nekaterim so pa jo podaljšali ko so delali z mano. To so zaposlili, al kk nej rečem...podaljšali so pogodbo v večini moškim...v 90 procentih so dobili podaljšano moški.

Ko si ostala brezposelna si začela dobivati kakšno socialno podporo?

Najprej sem dobivala, dva meseca nadomestilo za brezposelnost. Zdej pa dobivam denarno socialno pomoč, ki znaša cirka 200 evrov na mesec, s tem da mam s tem plačano osnovno zavarovanje.

Živiš sama ali pri starših?

Živim pri starših, hvala bogu. Kr če ne bi tk nebi mogla normalno živet. Sej zarad tega kr sem brezposelna se niti ne morem sama preselit v kako stanovanje. Sej veš kk je najemnina, strošk, hrana, pa tk naprej. Sej niti ne bi mogla preživeti, če ne bi bla zaposlena. Je najlažje živet pri starših.

Ali sedaj na trgu delovne sile iščeš zaposlitev?

Seveda. Pošiljam prošnje vse povsod. Pa ni skor nikjer nobenga odgovora. Če pa že odpišejo, pa do razgovora ne pride. Js bi si ful želela delat, magari za trakom, to men ni problem, sam da bi delala. Pošiljam najrazličnejše prošnje za delo, sej niti ni važno kdaj in kje...

Zakaj pa misliš, da je tako težko najti zaposlitev?

Ma ne vem, mogoče ker sem ženska, delodajalec takoj pomisli, to je punca stara 25 let, ta bo zihhr mela zdej enkrat otroke in potem bom mogu plačat še porodniško pa to in pol avtomatsko rajš vzamejo moške. Pa še glede šole je tk, js mam končano ekonomsko šolo, srednjo, potem

sm šla pa še delat prekvalifikacijo za vzgojiteljico, sam to se je tut tok razpaslo, da zdej je skor nemogoče dobit zaposlitev v tem fohu. Je velik jih šlo delat to enoletno prekvalifikacijo in zdej je ful vzgojiteljic pa šihov ni v tej smeri. Pač moški pa prej dobijo zaposlitev, kr so itak fizično bol močni, pa zdi se mi, da smo ženske tut psihično manj močne kot moški, pač več vsega prenesejo moški kot ženske.

Se ti zdi, da je ravno to mišljenje delodajalcev krivo za težave, ki jih imajo ženske pri zaposlovanju in so zaradi tega posledično bolj podvržene revščini?

Ja sej a ni ful več žensk revnih kot moških. Kokr js vem je v družinah tut več žensk brezposelnih kot moških.

Kaj pa zate pomeni revščina, kako bi definirala revno osebo?

Hmm...revščina glede financ je to, da nimaš niti osnovnih financ za hrano, svojo streho nad glavo. Pol je pa tudi pomanjkanje socialnih stikov, sej zarad tega kr nimaš finančnih zmožnosti pride tut posledično do pomanjkanja socialnih stikov. Pač ne morš it s prjatli na pijačo, na rojstni dan, kr si tega enostavno ne moreš privoščit... pač, da nimaš niti financ za ohranjanje stikov. Pa revščina je zame tudi to, da si reven od znotraj, pač da nimaš v redu odnosov s partnerjem, družino, pa tk no... človek je tut reven, če nima prijateljev, pač to, da je človek prazen v sebi.

Torej ni samo finančna situacija, ki definira neko osebo kot revno?

Ah ne, ma kje pa... je velik tega, za kar bi lahka rekla, da definira neko osebo kot revno. Sam konec koncev pa vse skupi vleče h financam, na primer, pomanjkanje zdravstvene oskrbe tut pomeni, da je nekdo reven... sam če tk pogledamo, če si brez šihta si moraš sam plačevati zavarovanje, če si zaposlen ti ga podjetje v katerem delaš... tk, da ubistvu tudi do pomanjkanja zdravstvene oskrbe pride zaradi pomanjkanja denarja. Skratka, ne vem, velik je teh vidikov revščine, se men zdi.

Kaj pa, če je nekomu onemogočen študij zaradi finančne stiske v družini. Velikokrat slišim, da nekdo ni šel študirat ker so starši rekli, da si naj raje poišče zaposlitev, da bo prispeval h družinskim financam in ker ga starši enostavno niso zmožni finančno podpirat pri študiju?

To je pa zdej tk...če si nekdo želi študira, bo študiru, pa tut če bo dva šihta zram delu, če pa si tega ne želi dovolj pa pač ne bo...to je čist odvisno od človeka do človeka. To je čist odvisno, eni se pač vdajo v usodo, če niso meli starši pa pač tut on ne bo meu.

Pa bi ti sebe definirala kot revno osebo?

Ne, ker živim pri starših, in mi tk ni treba plačvat najemnine, stroškov in hrane, zase mam pa pol nekot čist dost financ. Bi blo pa čist drugač, če bi živela sama, pol pa ja, pol bi pa tut sama sebe vrjetn smatrala kot revno osebo.

Pač mam to ugodnost, da prav za golo preživetje, streho nad glavo in hrano, dejansko nimam nobenih stroškov, kot bi jih imela, če bi živela na svojem.

Verjetno bi bilo drugače, če bi živela zase?

Ja ja, potem bi pa definitivno bla revna... ane. Ne vem, če je sploh mogoče preživet z, na primer, 200 evri socialne podpore, tut če živiš sam brez otrok, mislim, da je to že skor težko izvedljivo. Poznam kolegico, ki prav tako nima zaposlitve, živi sama v stanovanju in ima tut sam 280 evrov dohodkov, to je grozno. Pa živi sama, če bi mela pa otroka, bi sicer imela malo višjo podporo, ampak, če se mene vpraša to res ne zadostuje osnovnim človekovim potrebam.

Kakšno pa je tvoje mnenje o gospodarski krizi v Sloveniji, to vpliva na zaposlitvene možnosti?

Pa ja, seveda vpliva. Sej pa vidiš kk je težko dobit zaposlitev. Še zlo izobraženim je težko, če si pa ženska pa še bolj. Bi blo velik lažje najt zaposlitev pred, ne vem, desetimi leti, ko še ni blo tk slabo gospodarsko stanje. S tem, da je tudi naša politika zaposlovanja mal skregana z logiko. Podaljšujejo čas delovne dobe, s tem pa mladim onemogočajo, da bi se zaposlili, ker gredo starejši vedno pozneje v pokoj, pol pa tut ni čudno, da ni prostih delovnih mest. Zagotovo pa je blo velik lažje pred gospodarsko, finančno krizo, sej a niso tut ukinili neke državne štipendije, sam so letos januarja prekinili z varčevanjem v tej smeri, ker je bila spet podeljena državna štipendija, pač hočem rečt, da so znižali minimalni dohodek osebe v družini, ki se poteguje za državno štipendijo. Sam zdej ko so prekinli s tem varčevanjem, mogoče lahka upamo, da bo kej bolš.

Pa si imela kdaj kakšno slabo izkušnjo pri iskanju zaposlitve?

Tk bom rekla, enkrat pa res. Sem šla na razgovor za delo v nekmu baru in kaj se zgodi... delodajalka, ja celo ženska je bla, je od mene zahtevala, da bi delala sedem dni v tednu po 9 do 10 ur, plačano bi pa dobila 500 evrov na mesec, pa sm rekla, da to pa je ja po zakonih že skor suženjstvo, ona pa mi je odgovorila, češ, da sem lena in si ne zaslužim še teh 500 evrov in da ne ve kako si js mislim, da si je ona ustvarila toliko premoženja in da ženske smo se čist preveč razvadile, ker si kr mislimo, da mam neke nenapisane pravice...rekla mi je še čisto na začetku razgovora, če v prihodnosti planiram postati mamica in da ona tega ne tolerira, kr je delo v njenem baru še kar zahtevno. Res ne morem vrjet, da sm to doživela, pa da mi je to ženska rekla. Ne vem kaj si naj mislim.

Oh, groza. Potem si to zaposlitev zavrnila?

Ja seveda. Sam veš kk je, če bi pa res tako nujno potrebovala denar, da na primer ne bi živela pri starši, no pol bi pa vrjeten sprejela, neglede na vse, čeprav je že suženjstvo to. Ampak so mi doma tut vsi to odsvetovali. Še dobro, da imam družino.

Sama si rekla, da sebe ne definiraš kot revno osebo. Pa si šla kdaj na organizacije kot so na primer Rdeči križ, ki delijo hrano socialno ogroženim?

Ne ne, nikoli. Še ni bilo take krize. Pa tut če bi bla, bi me blo kr sram it tja, kr v mojem mestu se vsi poznajo, pa kot prostovoljci na Rdečem križu delajo moji sosedi in bi me blo ful sram, verjeten ne bi šla tja po pomoč. Skor zih sm, da ne bi šla.

Zakaj, saj ni to nobena sramota?

Ma to se teb zdi, ko nisi v taki situaciji. Sm pa že velik ljudi čula, da so zmerjali druge socialno ogrožene s tem, da so lenuhi, pa še druge žaljivke, kr da kdor hoče si bo že najdu zaposlitev in dohodek. Ko to čuje tak človek, ki bi dejansko potreboval finančno pomoč, itak da jih je potem sram. Ne vem, tako je moje mnenje. Strah bi me blo, da bi si ljudje grdo mislili o meni, ker res nism lena, tut če ne najdem zaposlitve ni to sam moja krivda...pač butasto je da ljudje mislijo, da so revni sami krivi za svoj položaj. Niso vedno, blo bi res potrebno poiskati vzroke revščine, da bi lahko sploh pomislili o rešitvah. Očitno ni dovolj samo ta socialna podpora in druga podpora, kr revnih je vedno več se mi zdi.

Priloga B – Intervju Klara

Katere narodnosti si?

Slovenske.

Si trenutno zaposlena?

Ne nisem trenutno.

Si že bla kdaj zaposlena?

Sm bla. Pa nisem več. (smeh)

Kje pa si bila zaposlena?

Nazadnje v neki proizvodnji sm bla. Ne bom poimensko izpostavljala kje točno.

Zaradi česa so te pa odpustili, ti niso podaljšali pogodbe?

Amm, ja najprej sem delala...na mesece so mi pač podaljševali. Prvi mesec so mi podaljšali. Drugi mesec sem pa šla v bolniško, zarad svoje bolezni. In pol zarad tega ni blo podaljšanja naprej.

Dobro, zaradi bolezni. Kakšno bolezen pa imaš?

S črevesjem, Crohnovo bolezen mam. Kronična vnetna črevesna bolezen pač.

Je bila to tvoja prva zaposlitev, če zraven ne štejemo študentskega dela?

Bla sem drugič. Dejansko, da sem mela pač na pogodbo, ane.

Koliko časa pa si bila tam zaposlena?

Štiri mesece.

Pa ti tudi niso podaljšali pogodbe, zaradi bolezni ali zaradi česa drugega?

Tam pač pol niso več potrebovali.

Si se med iskanjem zaposlitve srečevala s kakšnimi težavami, diskriminatornimi praksami, ker si ženska?

Ja sem. Lahka izpostavim kr en primer?

Ja, seveda lahko.

No, mela sm razgovor v eni trgovini s čevlji. Prvo kot prvo nas je blo tam dvanajst. Od tega je prišla ena ženska ko je prnesla prošnjo. Pa je sam rekla prvo poslovodkinji, na tu maš. In mi je blo takoj jasno, da sta povezani, da se poznata. In pol so vsako vprašali, če ma namen, v roku petih let met otroka. Tk da, to bi bilo to na primer diskriminacija, ker sem ženska.

Kaj pa zaradi tvoje bolezni, je kdaj kdo izpostavil, da te zaradi tega ne bi zaposlil?

Ne, trenutno ne. Zdej itak karkoli pošleš ne dobiš odgovora, al pa dobiš negativni odgovor.

Se ti zdi, da je trenutno težje najti zaposlitev, kot bi jo bilo pred desetimi leti, zaradi gospodarske in finančne krize v Sloveniji?

Absolutno. Sam tut to je res, da ženske težje dobijo zaposlitev. Moški se men zdi, da prej dobijo zaposlitev.

Imaš ti partnerja?

Imam ja, no... in kot primer tut on je takoj najdu šiht, pa sma šla oba na isti razgovor pa so rajš njega zaposlili. Tk, da on je zdej zaposlen. Dela na radiu. Kr itak je tk, da če je kdo v družini brezposeln oziroma v partnerskem razmerju brezposeln, je to ponavadi ženska. Po eni strani pa če gledaš sej ženske ne mormo bit zidarji, mislim...lahk bi bli. Iščejo pa ravno to, varilce zidarje, sama fizična dela.

Kakšen pa je bil odnos delodajalca/delodajalke, ko si bila zaposlena?

Delodajalca, ful uredu. Sodelavcev pa ne. Kr zarad te bolezni, ki jo imam sem mogla ful na wc hodit in se je šušljalo...ja se napravlja, ker noče delat, ji je pač težko delat. To se mi zdi, da mi je še bolj na psiho udarilo. Pa je to še sam poslabšalo bolezen. Z delodajalcem pa nisem mela problemov.

Ja, sam ti pa v bistvu ni podaljšal pogodbe zaradi bolezni.

Ja ja.

Zdravljenje tvoje bolezni je samoplačniško, ali ne?

Ne ne, hvala bogi, da mi ni treba še tega plačat.

Kako bi ti definirala revno osebo? Kaj je zate revščina?

Revščina...lahk si reven, če nimaš denarja, lahk si pa reven, če nimaš prjatlov oziroma družbe.

Torej se po tvojem mnenju revščina deli na pomanjkanje socialnih stikov in pomanjkanje finančnih dobrin. Kolikšna vsota denarja pa bi po tvojem mnenju zadostovala, da človek ne bi bil pod pragom revščine?

Če živiš v paru in ima vsak cirka tristo evrov dohodka bi blo dost, če res skromno živiš. Ti lahka povem čist iz svojih izkušenj. Js dobivam socialno pomoč. Dobim dvesto sedemdeset evrov, živim sama. Plačam dvesto evrov za stanovanje in stroške in mi ostane sedemdeset evrov na mesec za hrano.

Bi ti sebe definirala kot revno osebo?

Ja. Glede ekonomskega in ne socialnega vidika.

Zakaj?

Zato, kr mi noben mesec ne ostane nič, da bi si lahka js kej privoščla. Mislim ne da bi si privoščla... neki vlk, ne potovanja, ampak sam to da bi se kdaj lahka šla, ne vem, kopat na bazen. Tut pride kak dan ko nimam niti za kruh. Ko prav tk, iščeš tiste cente po stanovanju, a maš dost za kruh al ne. Pač težko je. Pač revščina se skozi čas spreminja. Včasih noben ni hodu na morje, in nisi biu revn, če si nisi mogu privoščit morja, zdej pa si. Je to mal drgač. Tut računalnika, ki velja za osnovno dobrino v sodobnem, današnjem svetu, no js ga nimam. Pa sej ne rečem, ko sma s partnerjem živela skupi pa je biu on zaposlen js pa ne, sma glih tk vsak pol vsega plačvala, tk da mi tut takrat ni nič ostalo na mesec. On je mel skor tisoč evrov plače, js pa 270 evrov, pa sma vseen vsak pol plačvala. Pač nism hotla bit nobenmu breme.

Kaj pa, je zate tudi revščina to, da si prikrajšan za možnost izobraževanja?

Normalno. Men se zdi to revščina, da se ne morš it šolat. Recimo ne vem, js bi se tut rada šolala še naprej, al pa vsaj prekvalifikacijo nardila... zdej mam gastronomsko šolo končano. Pa tut nimam denarja. Nimajo tut starši, mi ne morjo pomagat. Da bi šla na kero drugo smer, ker me ta sploh ne veseli.

Kakšno pa je bilo in je stanje v tvoji družini glede financ?

Js lahk rečem... mata finance. In nista glih revna. Ampak ona dva men nista, še posebej ati ne, nista devala denarja. Mama mi je kupla cote, kar sem rabla. Ni jima slabo, tk bom rekla.

Pa se ti nikoli nisi obrnila k njima za pomoč?

Sm se, sam nisem dobila. Ko sem enkrat atija vprašala, če mi da za kavo je reku, ne.

Kaj pa k drugim sorodnikom, si se kdaj obrnila za pomoč?

Ne, nikol. Me je sram. Ne vem... sram me je, da bi stari mami rekla, če mi da ne vem, deset evrov. Mislim ful me je sram, ne bi mogla.

Se ti zdi, da je v Sloveniji več revnih žensk kot moških, zaradi nemožnosti zaposlitve in diskriminacije na delu?

Ja, stoprocentno.

Si ti to kdaj zasledila, ko si bila zaposlena, da so na najvišjih položajih vedno bili moški?

Ja sej js sm vedno mela šefa, moškega. Kokr se spounem v naši hali ni blo nobene ženske majstrce oziroma nadzornice, al kk se že to reče. So bli sam moški. Moški so očitno vedno bli in bodo tisto višje. Čeprav so ženske glih tk sposobne.

Se sedaj pri iskanju zaposlitve soočaš s kakšnimi težavami?

Ja js mam tk na zavodu invalidnost. Mam omejitve pri delu, tk da... js sicer lahka pošlem kakorkoli prošnjo, tut v proizvodnjo na primer, sam ne bom nardila zdravniškega pregleda. Čeprav men so proizvodnjo odsvetovali, kr ne smem met nočnih šihov pa tut fizičnega dela ne. Mislim ne smem met pretiranga fizičnega dela. Pa wc morm met pri nosu...(smeh)

Kako so te pa na zavodu in socialni obravnavali?

Mah... ne vem. Js nimam tk slabih izkušenj. So bli v redu. So mi tut pomagali pri bolezni. Da so mi pol sami svetovali... da bi šla na to za invalidnost. Nimam slabih izkušenj... razen socialna. Tam je mal bol... pač js lahk rečem... prideš tja in te ful nesramno sprašujejo, če še kr nisi dobu službe, se počutiš tk koda si najbolj nesposoben in len človek. Na socialni niso glih najbolj korektni, na zavodu so pa men prav super, so ful prpravleni pomagat in tk.

Se je možnost, da bi dobil zaposlitev začela slabšati od leta 2004 naprej?

Ja men se zdi. Ko sem hodla v prvi letnik srednje šole mi je ati skos govoriu, če se ne boš učila in hodla v šolo boš šla pa v proizvodnjo za trak delat. Zdej še tam več ne morš dobit službe. Žalostno. Zdej še za čistilko ne dobiš službe.

Si se kdaj zatekla po pomoč na organizacije kot je na primer Rdeči križ, ki deli pakete hrane?

Sem. Sem šla ja.

Kako pa deluje to deljenje paketov?

Ti dobiš nek listek, in ga neseš tja.no... enkrat na dva mesca dobiš ta paket, ki vsebuje kao osnovne stvari, sam od hrane je manj kot osnovno. Kokr se js spounem dobiš pralni prašek, makarone, moko, paštete, mleko, kis, olje pa tk no... ni glih neki. To dobiš enkrat na dva mesca, porabiš pa vse te sestavine v... ne vem, treh tednih. To je manj kot osnovne dobrine. Že eno leto zdej hodim po te pakete.

Kako so vas pa tam obravnavali?

Čist normalno. Ni blo kakega nespoštovanja al pa kkr koli.

Pa ne vela glih tisto, da po te pakete hodijo samo priseljenci...pač v Velenju velja, da se po tako pomoč zatekajo sam...kk bi rekla...južnjaki. Sam, ko sm js šla je blo vedno več Slovencev.

Kako to, da si se odločila, da boš živela sama in ne pri starših, glede na to, da nimaš zaposlitve in si lahko sklepala, da te bo to pahnilo na rob revščine?

Ker ne funkcioniram s starši. Z očetom še posebi ne. Se ne razumemo.

Kako se ti pa zdi, da deluje socialna v Sloveniji? Se ti zdi, da socialne podpore zadoščajo, so dosti visoke?

Ne. Mislim, da človek, ki na primer dobiva dvesto evrov na mesec s tem ne more preživet. Mislim zlo mal je podpore. Tut, če živiš pri starših je to zlo mal.

Priloga C – Intervju Jasna

Katere narodnosti ste?

Slovenske.

Katero šolo imate končano oziroma katero stopnjo izobrazbe imate?

Sem komercialni tehnik, to je peta stopnja, če se ne motim.

Ste trenutno zaposleni?

Ne, trenutno sem brezposelna.

Kdaj pa ste bili odpuščeni, saj ste verjetno bili pred tem že zaposleni?

Ja, ja, sem bila. Odpustili so me 27. 4. 2016, takrat pa mi je potekel rok.

Kje pa ste bili zaposleni, v katerem sektorju?

Bla sem zaposlena v trgovini, kjer smo prodajali posteljnino, tepihe, brisače in tk naprej, to je javni sektor, če se ne motim.

Ste bili zaposleni za določen ali nedoločen čas?

Za nedoločen čas.

Zakaj pa so vas potem odpustili?

Zaradi poslovnih razlogov.

In kakšni so bili ti poslovni razlogi?

Da je premalo prometa za dva delavca. Dva sva pred tem delala. Delala sem z moškim, ampak odpustili so pa samo mene.

Kako to, so navedli kakšne razloge?

Ker je on imel več delovne dobe v tej trgovini in ima šolo obveznega otroka.

Kaj pa vi, saj tudi vaš sin še obiskuje srednjo šolo?

Ne js pa nimam šolo obveznega otroka. (smeh) Ker je polnoleten se to ne šteje več kot, da je šolo obvezen, čeprav še kar obiskuje šolo. S tem, da bi bila čez dva meseca stara 55 let in potem bi bila po zakonih zaščitena. In s tem namenom so me verjetno tut dol dali, da se me lažje rešijo, al kk nej rečem.

Kaj pa za vas pomeni revščina?

Revščina je to, recimo, da si ne moreš hrane kupit. Ammm... to, da ne moreš položnic plačat. Pa da otroku ne moreš nuditi zelenega izobraževanja, da mu ne moreš na primer omogočit študija.

Bi sebe opredelili kot revno?

Ne.

Je vaš partner zaposlen? To sem pozabila prej vprašati.

Ja je ja.

Koliko približno pa znaša dohodek v vaši družini na osebo?

Ammm...1000 deljeno s tri...to je malo več kot 333 evrov na osebo.

Kolikšna bi bla po vašem mnenju vsota, ki bi jo morali zaslužiti, da ne bi živeli pod pragom revščine, da bi zadostovala za vas?

Za položnice, najemnino, hrano, obleke vse...hmmm bi rekla, da kr 1200 evrov, če ne še več.

1200 evrov za celotno družino, ali po osebi?

Ne, ne za enga 1200 evrov.

Zakaj ravno 1200 evrov?

Ja to bi blo tk, da bi imeli denar kot prvo za hrano in položnice. Potem pa tudi za nova oblačila, obnovo hiše, ker je že zelo dotrajana. Ammm...pol pa še tut kak dopust, pa seveda obleko in obutev. Pa za otroka, da študira, da mu lahko to finančno omogočimo.

Ker ste živeli v času Jugoslavije, me zanima kakšne so se vam zdele takrat razmere zaposlovanja in na splošno življenja.

Veliko bolj kot zdej.

Zakaj pa?

Bol smo si lahka tut kej ustvaru. Tudi boljši pogoji kredita so bli. Ammm...velik boljše je blo.

Kaj pa cene živil in ostalih stvari potrebnih za življenje?

So se zdej v Sloveniji opazno podražale. Ja kr velik so se podražale.

Se vam zdi, da se je stanje v Sloveniji v času gospodarske in ekonomske krize še poslabšalo, da vedno več ljudi ostane brez zaposlitve, jih vedno več živi na robu revščine?

Ja! Pa prej ženske ostanejo brez zaposlitve, kot moški. Tk je blo tut v mojem primeru. Tut nasploh mlade zaposlujejo samo za določen čas, ker si bo pač pol enkrat ustvarla družino. Starejše ženske tut nočejo več. Ne mlade, ker bi si rade ustvarle družino pa to... delodajalcem pa to ni po godu.

Se vam zdi, da je materinstvo neka ovira in način diskriminacije žensk?

Ja, ja absolutno. Kr ženske nočejo zaposlovat, ker bojo potencialno nekoč, nekdej želele biti matere.

Torej, kaj je glavni krivec revščine in brezposelnosti?

Gospodarstvo in država, zaradi butastih zakonov, ki jih postavlja.

Kakšno pa je vaše mnenje o brezposelnosti mladine?

Težko je za mladino, sploh za tiste z izobrazbo, z magisterijem, na primer. Težko najdejo službo v svojem poklicu... mislim rečt v tej smeri, ko so se izobraževali, pa to...

Ste trenutno v vaši družini kos nakupovalnim stroškom in na splošno stroškom življenja?

Smo kos hrani pa položnicam. Ostalim pa ne. Oblačilom, obutvi, morju, dopustu... tega si pa ne mormo privoščiti.

Torej bi lahko rekli, da se je vaše finančno stanje poslabšalo odkar ste ostali brez zaposlitve in si dobrin kot so morje, nova oblačila in ostali dopusti ne morete privoščiti?

Ja, seveda se je poslabšalo.

Ste kdaj šli po pakete socialne pomoči?

Ne nisem.

Ko ste bili zaposleni se je vaša plača skozi leta kaj spreminjala?

Isto je bla skos. Nisem ne napredovala ne nazadovala.

V kateri družbeni razred bi se opredelili?

V srednji.

Zakaj?

Ammm... neki srednjega je, da si še lahka kupim hrano in plačam položnice... to je neki srednjega... da si še lahka privoščim te osnovne stvari. Ker če si lahka kupiš hrano in lahko plačuješ položnice, pol to še ni tk nizko, to še ni najnižji razred. Še nisi čist nizko dol padu. Tisti so bogi, ki si niti hrane ne morejo kupit. Tisti so pa zame res najnižji razred. Al pa da nimajo strehe nad glavo, al pa da jih ven iz stanovanj mečejo. Da si ne morjo niti kruha privoščiti, to je zame nižji razred.

Koliko pa je znašala vaša plača ko ste bili zaposleni?

640 evrov.

Katere stvari se vam zdijo resnično nujne za življenje?

Hrana, obutev, obleka.

Si vi še lahko vse to privoščite?

Hrano ja. Obutev pa obleko pa ne.

Koliko časa pa ste bili zaposleni v trgovini, kjer ste delali nazadnje.

14 let.

Ste bili pred tem še kje drugje zaposleni?

Tudi ja. V večih firmah. Ampak skos v trgovinah.

Na kak način pa ste potem šli delati v to zadnjo trgovino, kjer so vas potem tudi odpustili?

Jah... tk je blo, da je mogla poslovodkinja eno napisat, ker bi šla drugam. In sem se jaz sama javila. Pač nisem sama šla, pač nisem dala odpovedi. Sem dobila odpravnino in vse. Pa na zavod šla pa vse. Pri drugi firmi sem bla pa za določen čas, pa pol, za nedoločen ampak so me vseeno odpustili. Pa ko te odpustijo, če imaš pogodbo za nedoločen čas ti morajo dati tehtne razloge zakaj so te odpustili. Sej oba s sodelavcem mama šolo obveznega otroka. Sam njim je blo bolj mene odpustit. Ker v drugi poslovni enoti pa zaposlujejo punce za določen čas, pa še študentke in bi lahko mene kamot prestavli v to enoto in ne bi več plačevali študentke, ampak njim je lažje in boljš zaposliti študentko. Majo z njo manj stroškov. Prvo so se naju s sodelavcem hotli rešit tk, da so naju dali v tisto poslovno enoto, kjer že tako ali tako ni veliko prometa. Da je lahko v glavni poslovni enoti zaposlila bolj mlade za določen čas in študentke. Če bi bla pa js stara 55 let ko bi me odpustili iz te poslovne enote, bi mi morali ponuditi novo delovno mesto. Ampak, ker mi je manjkalo dva meseca do 55 let jim tega ni bilo treba.

Priloga D – Intervju Majda

Katere narodnosti ste?

Slovenske.

Katero izobrazbo imate?

Srednja... gimnazijo sm naredla.

Kakšen status imate trenutno, ste zaposleni, brezposelni?

Aaa... trenutno sm v pokoju.

Ste bili kdaj zaposleni?

Ja tut sm delala.

Kje pa?

Aaa... delala sem na komunalni v pisarni, okol leta 1980, tam nek mogoč mal kasnej. Nism zaključila študija, sm šla prej delat, sm pustila faks. Pol predn sm se pa prvič poročila sm pa delala v gostilni.

Torej ste bili zaposleni, ko Slovenija še ni bila samostojna, je bila del Jugoslavije?

Ja, ja. Pred tem in pred gospodarsko in finančno krizo tuki.

Se vam zdi, da je glede zaposlovanja kakšna razlika takrat in danes?

Ja, vsekakor. Zato kr takrat, če bi bla študij dokončala, bi bla dobila delo za tisto, ko bi se bla izobraževala. Recimo, da sm naredla, planer analitik, tk ko sm se tut vpisala na ekonomski faks, bi bla dobila delo v Slovenj Gradcu na komunalni. Pol pač nism zaključila faksa in nism dobila dela. Lažje je blo verjetno ko pa zdaj, zdej gledam mladino, pa se mi zdi, da nič kej nimajo, tk tavajo nekje, ni enga točnega cilja ne morjo met pred seboj kaj bi lahka delali.

Ste se srečevali s kakršnokoli diskriminacijo, ker ste ženska, ko ste iskali zaposlitev?

Jah... po moje je tk, da če maš veze kam prideš, prej kot pa diskriminacija. Po moje je bol to. Kr js tut vem iz svojih izkušenj, če bi mal se potrudla, da bi zaključila študij, da bi resno hotla delat, bi bla težko...mislim, ne vem a bi bla dobila na komunalni, al pa tut ne, kr me je en moški spodrinu. Kr je biu moški, kr je meu veze, tam je že neki časa delal in ni pa mel primerne izobrazbe, zato. Tk, da če bi bla js dokončala študij, bi pol mogoče lahka bla njega izpodrinla, ampak težko kr je meu veze. Tk, da prej so veze kot pa ženska – moški. Diskriminacija ni tk strašno, po moje. Ne vem no. Za zdej ti pa težko rečem kk je, po moje še zmeram veze.

Kako bi vi definirali revščino in revno osebo?

Revn je tist, ki se počuti revnega. Lahka maš malo, pa če si z malim zadovoljen se ne počutiš revnega, pa preživiš pa je v redu. Pa si zadovoljen. Lahka maš pa velik, pa boš še zmeram mislu, da nimaš dost. Tk, da res je revščina, če vidiš enga sramaka tam na cesti nekje, ko nima še strehe nad glavo, to je pa pol drugo. To je pol prava revščina. Spet je treba videt, kaj ga je do tega pripeljalo. Pa a se mu lahka na kak način pomaga, al ne.

Ali je za vas revščina samo materialno pomanjkanje, pomanjkanje denarja, ali je revščina tudi izključenost iz socialnih stikov, pomanjkanje socialnega omrežja?

Ja zdej, če denarno gledaš je tk, da je revščina, če si ne moreš vsega privoščiti. V Italiji so visoke vpisnine na vseh fakultetah in si marsikdo ne more privoščiti študija. Pol se lahka tut na tak način opredeliš, da si reven. To je vse od človeka odvisno, bom rekla.

Bi se vi definirali kot revno?

Ne, nimamo veliko, ampak se ne bi definirala kot revno, kr lej, za preživet mam, manjka nam ne nič. Živimo v takih cajtih, da tut ne morš rečt, da je neko pomanjkanje česa, nimamo na pretek, ampak se preživi. Mam dosti.

Mi lahko prosim zaupate, koliko dobivate penzije?

270 evrov dobivam vdovsko penzijo po možu. Sina sicer dobivata štipendijo, ampak en študira, tk da štipendijo porabi za svoj študij, drug pa še ni polnoleten. Tk da, če izozamem sina, ki študira, ki ima štipendijo za svoj študij, pride dohodek na osebo okoli 200 evrov, mama s sinom skupen dohodek okol 400 evrov. Ampak za enkrat mama dosti.

Kolikšna pa je po vašem mnenju minimalna vsota, ki bi jo posameznik moral prijemati, da ne bi živel pod pragom revščine?

Če računaš, da more še ta oseba najemnino in stroške za stanovanje plačevati, pol bi blo okol 500 evrov, al pa več.

Kakšno se vam zdi stanje glede socialne politike v Sloveniji?

Amm... trenutno tk ko je za moje pojme ne. Mislim... država bi mogla najprej poskrbet za vse ljudi, da majo priložnost zaslužiti pa, da jim da tolk, da lahko normalno preživijo. Bom rekla, da jim ni treba gledat čist na vsak evro kam ga bojo dali, a bo preživel al ne bo. Da lahka dostojansko preživi, pa da ma možnost si zaslužiti tist dnar pošteno. In, če bi to mela država urejeno, tut socialna ne bi mela velik dela. Pa tut revežev ne bi blo. Po moje je to na državi, kk una to rešuje.

Se vam zdi, da sej v zadnjem času, od leta 2004, povečalo število revnih?

Ja. Seveda se je, še zdej se več. Se vedno bol vidi razlika med bogatimi in revnimi. Se že občutna razlika vidi. To dela svoje kapitalizem, kdor ima kapital ga obrača v svoj prid in izkorišča druge ko ga nimajo. Zdej pa kapital se nalaga na kapital, kjer je dnar ga je zmerej več, kjer ga pa ni, ga pa ni, tolk, da preživiš al pa še to mogoče pol eni ne. Tk, da je kapitalistični sistem do tega privedel. Kr tu ga ni blo včasih, Jugoslavija je mela drugačen sistem, komunističen, takrat še takih socialnih razlik ni blo, kot so zdaj. Nismo ne vidli ne občutli razlike. Smo meli občutek, da je za vse enako. In mam vsi... ne bom rekla, da smo bli bogati, ampak revežev pa tut ni blo. Nisi čul, da je kje kak socialni problem. Po moje je blo bolj poskrbljeno za vse, je bil tut sistem pol tak, ni bil tok nagnjen h razlikam.

Kaj pa glede števila brezposelnih?

Ma, js se sploh ne spomnem, da bi kdaj kdo tk težko delo najdu, da ne bi mogu delati, ne tk ko zdej. Ko sem js bla mlada smo vsi šli v srednje šole, vsi smo takoj dobili delo. Za tisto kar si se učil, za tisto si lahka računal, da boš dobil delo. Malokdo, vsi so šli v srednje šole, razen tist

ko se je odloču, da bo postal kmet, tist je šou v kako kmetijsko šolo. Ni blo problem, šolat se, tut štipendije so dali vsem. Tk, da takrat ni blo tk hudo.

Se vam zdi, da je razmerje med revnimi ženskami in moškimi visoko?

Ja navadno je tk, da v družini več zasluži moški, če pa je kdo v družini brezposelni je tut to navadno ženska. Že po naravi je tk, da ženska, če ma družino, more prej za družino skrbet kot pa na delo mislit. Zdej ena ženska je lahka dobra mama al pa dela kariero. Težko oboje skup usklajuješ. Al se namerno odločijo, al pa pol pač tk pride, da ostanejo brez dela. Verjetno je več revnih žensk, kot revnih moških, ja. S tem, da so ženske tut bol skromne, po mojem. Majo manjše zahteva pa potrebe kot pa moški.

Je revnih žensk več zaradi materinstva in mišljenja, da mora ženska skrbeti za otroke in družino?

To je tut eden od vzrokov. Sam se mi tut to ne zdi pošteno, če bi tk blo... bi moglo tut za to bit poskrbljeno, ženska, če že ma družino pa otroke, ne rečem, sam bi mogli to drugače uredit. Do tretjega leta bi mogu otrok... bi mogla otroka ahtat mama, bi mogla bit ženska z otrokom. Pol bi jo moglo pa delo čakati. Pa bi blo čis... pol problemov manj, prvič bi za otroka skrbela, drugič bi jo pa veselilo vse, ker bi vedla, da jo še njeno delo čaka, da bo lahka naprej normalno delala, ne pa da pol...

Se vam zdi to na nek način diskriminacija žensk?

Ne, da bo slaba. Sej se vsaka trudi po svojih najboljših močeh. Ni rečeno, da je zarad tega karkol narobe. Ampak že po naravi sami je otrok bolj vezan na mamo in si mame verjeten bol želi kot očeta. To je že po naravi tk nareto in bi mogla država tut za to poskrbet, da nudi ženski, da je lahko prve lete, ko jo otrok rabi, vsaj do tretjega leta starosti, da je lahka z njim, pol pa da dobi svoje delo.

Kaj pa vaša mati, je bila kdaj zaposlena ali je bila gospodinja?

Ona je bla gospodinja. Ni bla nikol zaposlena. Oče je delal, ona pa nikol. Sam smo meli doma kmetijo in je tam delala. Sam je bla vedno razlika med moškimi in ženskimi deli pri nas doma. Mama je skrbela za otroke in vsa ostala gospodinjska opravila.

Kako pa to, da si niste potem iskali zaposlitve?

Ja odločila sem se, da je bolje, da skrbim za otroke in sem dobra mati. Pa varuška bi me stala več kot pa bi jaz lahko zaslužila in sem se odločila, da je bolje, da ostanem kar doma.

Ko ste se preselili v Italijo, ste tudi tam iskali zaposlitev?

Tut sm iskala. Samo ne za redno zaposlitev, kr jo je blo tk težko dobit v Italiji. Tam je bla večja diskriminacija med moškimi in ženskami glede zaposlitve. Niso ženske za vsako delo vzeli. Js sm enkrat hotla it eno delo opravljat v eno knjigarno, se je nudlo eno, da bi lahka knjige

prodajala, tut okrog, pa v knjigarni delala. Pa so mi rekli, da pač rajši zaposlijo moškega. Niso rekli zakaj, sam rekli so, da iščejo moškega. Nisem pol niti podrobno sprašvala kk pa kaj.

V Sloveniji pa niste naleteli na kaj takšnega?

Ne, razen takrat no... na komunalni. Sam tam so še vseen ble bol veze. Js to še dans mislim, da več kje, če maš veze prideš zraven, če ne pa ne.

Kdaj se preselili nazaj v Slovenijo?

Leta 2008.

Se je finančno stanje vaše družine poslabšalo od leta 2004 in še kasneje ko ste prišli nazaj v Slovenijo?

Sigurno, da se je malo. Za ne ne vem kolk velik odstotkov, ne veliko, ampak malo se pa je. S tem, da js še zmeram trdim, da če si z majhnim zadovoljen... pač tut z majhnim prideš skos.

Kaj se vam zdi, da je največji krivec za revščino v Sloveniji?

Hmm...ja nič, tisti, ki majo kapital v rokah, izkoriščajo vse ostale. Sebi delijo vlke dnarje, ljudem pa drobiž, al pa še to ne. Pol pa pride do tega, da ker je mel malo ma še manj, pa pride do revščine.

Kaj pa glede neenakomerne inflacije cen živil in plač?

Po moje se je cena hrane dvignala bolj kot plače, velik bolj. Tisto tk al tk, tu ni dileme. Ni raslo v enakem sorazmerju. In... je kr drago vse.

Vi, ki ste v Sloveniji živeli tudi v času Jugoslavije vidite to razliko?

Ja, da si lažje včasih kupu. Čeprav ni blo tolk na razpolago. Ampak vseeno si lažje nekak skos pršu. No js sm že tut takrat, ko sm sama ostala s hčerko in prvim sinom. Smo tut samo vdovsko penzijo dobivali. Ampak smo se tut kr preživeli nekot, je glih tk šlo. Takrat še otroških dodatkov nisem dobila. Celo. So mi jih ukinali. Sm jih mela prvo, pol so mi jih pa ukinali in so rekli, da morm it delat, če hočem met otroške dodatke.

Zakaj pa?

Otroški dodatki so bli takrat od krajevne skupnosti odvisni, ni blo od socialne same... so krajevne skupnosti odločale o otroških dodatkih, ne socialna, je krajevno skupnost vprašala. Krajevna skupnost našega kraja je podala svoje mnenje, da nism... da si pač ne zaslužim otroških dodatkov, kr to naj ne bi bilo vzgojno za otroke, če sm js z njimi doma. In, da naj grem delat pa mi bojo dali otroške dodatke. Js sm jim pa rekla, da hvala lepa, da ko bom pa js šla delat pa niti ne bom več prosla za otroške dodatke. Da, če jih ne dobim zdej ko jih potrebujemo, jih tut potem ne bom več prosla za njih. Takrat je pač o tem odločala krajevna skupnost in so bli notr pač... ne vem, nesramni ljudje, fauš, da bi js doma sedela pa nič delala pa mela dnar. Takrat pa js sploh nism razmišljala o delu, kr sta bla otroka stara eno leto in tri leta. In, če bi

mogla plačat varstvo bi tk plačala tolik kot bi zaslužila. Pač tako je moje mišljenje, da je fajn če je lahka mama z otroci.

Priloga E – Intervju Branka

Katere narodnosti ste?

Slovenske.

Kakšna je vaša stopnja izobrazbe?

5. stopnja.

Ste trenutno zaposleni?

Da.

Od kdaj ste zaposleni v tem podjetju?

3. 9. 1984.

Koliko znaša vaša bruto/neto plača?

1.908,-/1280,- €.

Koliko je znašala vaša plača na začetku, prva leta zaposlitve?

Manj... se ne spomnim, ker je od tega že skoraj 32 let.

Se je vaša plača skozi leta spreminjala?

Skozi leta je plača naraščala... vendar pa se je sedaj ustavila... že več kot 7 let nisem napredovala (kar se plače tiče).

Kaj pa vaša mati, je bila gospodinja ali je bila zaposlena?

Moja mami je bila vedno zaposlena.

Kaj za vas pomeni revščina?

Revščina sicer ne pomeni, da je moja plača (ki ni ravno nizka) dovolj ravno za »sproti« in pa položnice... ne moreš si še kaj dodatno ustvariti, zaradi vseh kreditov, ki smo jih dvigovali v preteklosti, da smo si lahko kupili stanovanje, avto, si privoščili dopuste, ki so bili vedno v ceneni – sindikalni izvedbi, omogočali otroku v času dosedanjega izobraževanja udeležbo na obveznih in neobveznih šolskih dejavnostih. Torej v preteklosti nismo bili revni, se pa bojim, kaj nas čaka v prihodnosti. Obiski trgovin so dejansko čedalje redkejši in preiščljivi... Ko gremo v trgovino, je cena bistven podatek, seveda tudi kakovosti ne zanemarjamo. Se pravi vse v mejah normale.

Kdo je po vašem mnenju reven?

Lahko bi rekla, da je reven nekdo, ki nima niti za kruh... ampak tega v teh časih sploh ne bi smelo biti... to ni revščina to je žalostno in nesprejemljivo. Za mene je reven že nekdo, ki po poravnanih obveznostih, nima toliko, da si lahko privošči dopust, nudi otroku priboljške, ...

Sebe smatrate kot revno osebo? Če da, zakaj, če ne zakaj ne?

Ne, nismo revni... ker imamo lastno stanovanje, avto, najemniški vikend... še vedno hodimo na letni dopust.

V kateri družbeni razred bi se opredelili?

Lahko rečem, da smo srednji razred, ker imamo vse osnovno (zaenkrat še), pa še po kakšnem »priboljšku« lahko sežemo (obisk lokalov, nakup obutve, oblek, kozmetike... ki jih ne potrebujemo nujno)... naknadno imamo potem včasih slabo vest.

Se je stanje zaposlovanja v vašem podjetju od leta 2004 kaj poslabšalo?

Stanje se je poslabšalo. Ljudi ne odpuščajo, vendar pa jih dajejo na čakanje.

Plače se ne spreminjajo... plačna razmerja niso urejena. Poleg tega pa zaposlujejo ljudi na novo, po njihovih pojasnilih kader, ki ga znotraj podjetja ne morejo najti. To morate prebrati kot veze in poznanstva. Sicer pa nam niti ne gre tako slabo.

Zakaj se je to zgodilo po vašem mnenju?

Naše podjetje je zaenkrat dobro stoječe in nam res ni tako slabo. Vendar pa kot vedno nismo zadovoljni in bi imeli še več... Vseeno si želimo boljše plače, boljših odnosov med vsemi nami.

Koliko dohodka bi po vašem mnenju potreboval posameznik, da ne bi živel pod pragom revščine?

Vsaj 1.500 €

Zakaj ravno takšna vsota?

S tem bi človek lahko normalno živel in preživel in si tudi kaj lepega in dobrega privoščil in bil potem srečen in seveda bolj uspešen pri delu v službi.

Opišite in primerjajte ekonomsko stanje Slovenije sedaj in v času Jugoslavije. (npr. kakšne so bile cene živil in ostalih stvari potrebnih za življenje v primerjavi s takratnimi plačami?)

To pa so bili lepi časi. Res ni bilo vseh željenih dobrin na razpolago (kava, pralni prašek, banane,...) vendar pa smo bili vseeno bolj srečni. Takrat smo si lahko še kaj ustvarili.

Imeli smo denar, najemali ugodne kredite (ki sedaj veljajo samo za »tajkune«). Po nekaj mesecih se pri plači sploh ni poznalo, da imaš kredit, zaradi takratne finančne politike. Cene izdelkov so bile sprejemljive (niso bili cenejši), vendar pa smo imeli dovolj denarja, da smo lahko kupovali potrebne in nepotrebne stvari.

Sedaj pa lahko kupiš vse (še kamen iz Marsa), vendar pa ni denarja.

Kakšno se vam zdi razmerje revnih med moškimi in ženskami, zakaj je temu tako?

Ženske so seveda bolj revne, ker je njihovo delo slabše plačano. Moški prevladujejo na vodstvenih položajih, politiki,... in imajo posledično boljše dohodke.

Poznate ženske, ki so v času ekonomske/gospodarske krize izgubile zaposlitev ali pa se je zaradi kakšnega drugega razloga njihovo finančno stanje tako poslabšalo, da živijo na pragu revščine? Opišite koliko in kakšno je vaše mnenje o tem?

Poznam kar nekaj žensk, ki nimajo službe oz. so jo izgubile, a vseeno živijo pod pragom revščine. Res je žalostno in nesprejemljivo, da recimo ženska pri 30. letih nima službe in ima samo kakšno leto delovne dobe. Kako ta mladina gleda na prihodnost...? Hudo je tudi, da ženska pri 55 letih izgubi službo, ki že itak ni bila dobro plačana in ji do upokojitve manjka samo nekaj let. Poleg tega pa skrbi še za otroka, ki si želi nadaljevati šolanje na fakulteti. Ne znam si predstavljati stiske teh ljudi.

Priloga F – Intervju Zala

Koliko ste stari?

50 let.

Narodnost?

Slovenka sem.

Izobrazba?

Ekonomski tehnik.

Ste trenutno zaposleni?

Sem, ja.

Od kdaj ste zaposleni v tem podjetju?

Hmmm... mislim, da od 4. 7. 1984.

Koliko znaša vaša bruto in neto plača?

Bruto 960 evrov, neto 670 evrov.

Kolikšna je višina dohodka v vaši družini po osebi? So otroci že odrasli in imajo svoj dohodek?

Pa tk je, da mam, dva odrasla otroka, za katera ne skrbim več finančno, čeprav živimo pod isto streho, v istem gospodinjstvu. Pa z nami živi še moja mama. Tak, da če šteješ vse ljudi v

gospodinjstvu niti ne vem kolk je dohodek na osebo, če bi pa štela samo mene in moža je pa cirka 500 evrov.

Ste že od nekdaj zaposleni v tem podjetju?

Ja lahka bi rekla, da skoraj od vedno.

Kako to mislite?

Prej sem delala skoraj na istem delovnem položaju kot sedaj. Sam, da je zdej razlika samo to, da so me prestavili v drugi kraj in da je lastnik podjetja drugi.

Ste bili kdaj brezposelni?

Ko je podjetje kupil novi lastnik je šla naša »podružnica« v stečaj, takrat sem bila nekaj mesecev brezposelna, ko sem čakala na novo delovno mesto v drugem kraju.

Koliko je znašala vaša plača na začetku, prva leta zaposlitve?

Joj, tega se pa res ne spominjam. Mislim pa da je bila približno ista kot sedaj.

Torej se vaša plača skozi leta ni spreminjala?

Se je vendar minimalno, lahka bi rekla da je maksimalno za sto evrov.

Kaj za vas pomeni revščina?

Če si ne moreš privoščiti minimalnih življenjskih standardov, to bi bila najboljša definicija po mojem mnenju.

Kaj pa so minimalni standardi?

Jah... to, da nimaš strehe nad glavo, hrane, elektrike, tople vode, oblačil, pa tudi, da nimaš internetne povezave in televizije ter mobitela, to je že revščina, vsaj dans bi te vsi postrani gledali, če ne bi imel televizije, mobitela, pa tk naprej.

Kdo je po vašem mnenju reven?

Osebe, ki jim za preživetje morajo pomagati humanitarne organizacije. To pomeni, da se res niso sposobni preživeti s svojimi financami.

Sebe smatrate kot revno osebo?

Ne, ker si lahko še vedno privoščim dobrine.

V kateri družbeni razred bi se opredelili?

Srednji.

Zakaj pa bi se opredelili v srednji razred?

Ker si še lahko kaj privoščim vse, vendar po ugodnejših cenah... torej v višjega ne morem spadati, ker še vseeno gledam kako zapravljam denar in se trudim dobiti vsakršno stvar po ugodni ceni... v nižjega pa tudi ne, sej sem že prej rekla, da nisem revna in si še lahko kaj privoščim.

Se je stanje zaposlovanja v vašem podjetju od leta 2004 kaj poslabšalo?

Če izvezam to, da se je zamenjal lastnik in so takrat res bili mal težki časi, saj je šlo velik ljudi na čakanje... sam vsem, ki so šli na čakanje je bila ponujena služba, ne tako blizu doma ampak vseeno... služba je le služba...

Koliko dohodka bi po vašem mnenju potreboval posameznik, da ne bi živel pod pragom revščine?

Če oseba živi sama 650 evrov, če sta v skupnosti dva 450 evrov... mislim, da bi to moralo zadostovati stroškom. Sam zdej je pa spet odvisno, če more oseba plačevati najemnino, al pa, če ma svoje stanovanje al pa hišo. No... Če bi mogla plačevati še najemnino, potem bi verjetno potrebovala več, ne vem pa kolk več, ker nikoli nisem živela v podnajemniškem stanovanju, tk da ne vem kolk sploh znašajo najemnine.

Opišite in primerjajte ekonomsko stanje Slovenije sedaj in v času Jugoslavije.

Bile so boljše plače, manjša brezposelnost, vendar pa so bile dobrine težje dostopne. Zdej lahka dobiš vse, sam velik ljudi nima denarja, da bi si vse te dobrine privoščilo. Pa tudi standard življenja se je dvignil... al kk bi to rekla, pač, da rabiš vedno več stvari, da nisi reven... pred tridesetimi leti interneta ni blo, zdej pa si že reven, če si ga ne moreš privoščiti, ker to velja za osnovno dobrino.

Kakšno se vam zdi razmerje revnih med moškimi in ženskami, zakaj je temu tako?

Med revnimi je več žensk, ker ob morebitni izgubi službe težje najdejo novo zaposlitev. Tut v našem podjetju so ženske dlje časa iskale ponovno zaposlitev kot pa moški. Moški so že čez 14 dni meli službo. Ženske pa so dlje časa čakale, so ble dlje časa v negotovosti... sej si lahka misliš kk je... maš občutek, kot, da si višek.

Poznate ženske, ki so v času ekonomske/gospodarske krize izgubile zaposlitev ali pa se je zaradi kakšnega drugega razloga njihovo finančno stanje tako poslabšalo, da živijo na pragu revščine?

Da, eno, ki je namesto, da bi sprejela službo izven domačega kraja raje podpisala odpoved... ne vem, če je to nesramno, ampak menim, da si je za svoje stanje čisto sama kriva. Lahka bi mela zaposlitev, sam ne vem zakaj je ni sprejela. Res je bla služba vsaj eno uro oddaljena od doma, sam to ne bi smel bit problem.

Katere potrebščine se vam zdijo nujne za normalno življenje?

Oh teh je dandanes veliko. Od tistih res osnovnih kot so hrana, pijača, čista voda, streha nad glavo, obleka in vse kar spada zraven. So danes za normalno življenje potrebne tudi druge stvari, kot je na primer računalnik, internet, mobitel, avto pa še velik je tega.

Paketi socialne pomoči vsebujejo izdelke kot so moka, testenine, paštete, mleko itd., ljudje pa jih dobivajo enkrat na dva meseca. Se vam to zdiyo res osnovne potrebščine?

Da, vendar bi jih morali dobivati vsaj enkrat mesečno. S temi živili se da preživeti, saj poleg paketov od humanitarnih organizacij prejemajo še socialno pomoč.

Vaše mnenje o brezposelni mladini?

Spremeniti miselnost, da te služba čaka par kilometrov stran od doma.

Kaj je glavni krivec za revščino, brezposelnost ali nizke plače?

Oboje. Je tut velik ljudi, ki hodijo v službo sam majo tk nizke plače, da komaj preživijo, al pa živijo res pod pragom revščine.

Kaj bi storili če bi dobili 10.000 evrov?

Uredila bi si življenje in tudi kaj podarila svojim bližnjim.

IZJAVA O AVTORSTVU

diplomskega dela

Spodaj podpisani/-a _____,

z vpisno številko _____,

sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem diplomsko delo izdelal/-a samostojno pod mentorstvom (naziv, ime in priimek)

in somentorstvom (naziv, ime in priimek)

- soglašam z javno objavo elektronske oblike diplomskega dela na spletnih straneh FF.

V Ljubljani, dne _____ Podpis avtorja/-ice: _____